

Bileams raedt ontdeckt en wederleydt in het laster-boeckje, onlangs uyt-gegeven genaemt Rehabeams raedt tot Utrecht

<https://hdl.handle.net/1874/205973>

B I L E A M S 9

R A E D T,

Ontdeckt en wederleydt,

In het laster-boeckje, onlangs uyt-gegeven

Genaeint,

REHABEAMS RAEDT,

Tot Utrecht.

Gedruckt op de pars onder den Degel, 1674.

B Escheydene Leefser,

De Tonneel-speelders en beelden mijn's oordeels door hare comœdien en vernuftige kluchten, den swier en het bedrijf vande wereltse saaken niet onaerdighlijck af; en dit haer doen en soude myniet qualijk gevallen, ten waer het veeltijts met dertele gesten, licentieuse woorden, en oock somwijlen met het ydel gebruyck van Godts heylige Naam vermengt was: maar andersints sietmen, dat sulcke vertooningen aan 't volck, dat doch door de banck wat hart voor 't hooft valt, en door uyerlijcke bewegingen meest geafficieert wort, stercker impressien van deucht, ondeucht, schrick of vrees geven, als wel de bondighste redenen der Theologanten of Philosophen. Dese luyden wijsen ons oock niet onbedecktelijck aan, dat haer werck maar een schetsse is van de groote comœdie, en dat de gansche werelt maar een Schouwburgh is, daar yder sijn rolle speelt onder vermomde personagies: sijnde de menschen niet minder dan 't gene zy uyerlijck vertoonen: daar de deftigheyt van een redelijck scheppel nochtans vereyft, dat het allesints uytdruckt het beelt van sijn sceppe; dit quaat echter is soo verre in-gekroopen, dat het niet alleen op de Wereltse thronen is geklommen, maar selfs oock door gedrongen tot in het binnenste van 't heyligdom, hier van sijn de heylige en wereltlijcke schriften vol: en 't onbreeckt de Machten noyt aan specieuse pretexten om haar Staat-sucht en tyrannye te verbloemen, noch de geestelijcke om hare passien en wereltse insichten, met den naam van yver te decken en te bemantelen, de welcke veeltijts soo groot is, datse gantsche Rijcken en Staten verlint; so dat de Heydenen al wisten uyt te roepen:

Quid non religio potuit suadere malorum.

En hoewel dit quaat in Politiecken en Kerckelijcken beyden te verfoeyen

is, so ist nochtans veel verfoeyelijker in de laatste, als die professie doen van lieden inde Religie te onderwijfen, en datmen sich derhalven minder van hen hoed, alsomen geloofst, gelijk 't ook behoerde, dat zy selfs practiseren, 't geen sy andere leeren; maar helaas! dit fenijn van hypocrisie is al door 't gansche lichaam verspreyt: *Dedit hanc contagio labem & dabit in plures*, men moet derhalven in de werelt ontrent een ygelijk wandelen met alle omsigtigheyt, en na de lesse Christi wel onnosel sijn als een duyve, maar oock voorfichtigh als de slanghe; tegen dese Hypocrisie hebben t' allen tijden wijse Histori-schrijvers d'eenvoudige soecken te wapenen, en selfs waarschouwt onsen Salighmaccker sijne Discipulen, dat zy haer wel te wachten hadden voor den suurdeesslem der Phariseën, dit vergift heeft onse euwe dapper besmet, en hebben wy daer niet weynigh de droevige werkingen van gesmaackt, maer Gode zy danck, die noch altijd sulcke luyden verweckt heeft, de welcke door een goeoeffent verstant, waen van waerheyt kunnen onderscheyden, en die aen de eenvoudige dit bedeckte quaed ondeckt en aen-gewesen hebben, en alsoo geleert, datmen sich aen geen schijn vergapen moet,

Fallit enim vitium specie virtutis & umbrâ.

Hier van hebben wy weder een staaltje van seker Schrijver, die wel voor Kercks en vroom soude willen door gaen, indien hy sijne vuyle lasteringen en leugenen, de welcke sich niet behoefden te schamen ten aensien van hare boosheyt, al waren se in de Helle selfs gesmeect, maer met sijn schijn-heyiligen rock konde bedecken: weshalven wy ons verplicht hebben gevonden dit Masker eens op te lichten, en aen al de werelt te doen sien, wat monster het verberght.

Dit vileyne Libel draegt in 't Voorhoofd den titel van Rehabeams Raedt van Utrecht, behelsende de redenen der goede mannen van Utrecht ende Patriotten des Vaderlands, waerom zy een Request hebben overgelevert aen zyn Excellentie van Hoorn, om wat redenen zy desen Titel van Rehabeams raedt verkooren hebben, weet ick niet, want ick niet bespeure, dit op de Regenten van Utrecht kan geappliceert worden, ten zy men wilde seggen dat den Jongen raedt meest gevolgt wiert, maer souden wy op Rehabeams en Jeroboams Raedt wel andere allusien konnen maken, in dien wy niet arbeyden om kort te sijn, en alleen eenige vuyle lasteringen te debateren. Desen Phariseusche Raad verstaat hier door de goede Mannen en Patriotten van Utrecht geeft dan redenen van haer doen, waerom zy een Requeste aen sijn Excellentie hebben overgelevert, ende dat by maniere van t' Samen-spraeck tusschen een Predikant en Zeeuw: dit heeft vele doen dencken dat Dom. Gentman dit schoone stuk wercks wel mocht gefabriceert hebben, als sijnde een Predikant en Zeeuw, die alsoo voor dese twee Personagies konde speelen, te meer om dat men seyde van hem gebleecken te sijn, dat hy voor desen hem wel meer met schurftde saacken bemoeyt heeft, en het op een kleyn kneepje soo nauw niet en neemt; maer ick kan dien Patriot wel licht hier van ontschuldigen, om dat hy sijnder werckt, en dese handelingh wat te grof valt voor een ervaren Meester, 't schijnt derhalven wel een leerlingh van hem of sijns gelijk te sijn, waerom dan vele menen, dat sijn Waerde Soon de pen wel mocht gevoert hebben, en dat dien vroomen Patriot den adem'er wat over gehadt mocht hebben, dat mijn's oordeels wat nader by komt, anderen sijn van gevoelen: dat'er de Heer Professor Leusden wel achter geweest mocht sijn; Ende ick meen dat die wel naest by de waerheyt sijn; so om de gauwigheyt van sijn verstandten oordeel, 't welck in dit geschrift allesints uyt kijckt, en klaerlick schijnt te toonen dat hy een talm, ick wil seggen Talmudist is: als ook om dat'er eenige stukjes in komen, die sijn Eerw. bekent sijn, en dat'er over sijn kleyn tractement geklaeght wort, daer dan by komt de vloeyentheyt van sijn Ed. stijl: hoe wel anderen weder meynen, datse noch een weynigh te hoogh dravende voor hem is, en dat sijn Ed. tot dien trap noch niet gekomen is, also sijn Eerweerdigheyt weynigh tijd overrigh heeft, om zich te exerceren in saken die mannen passien, sijnde gedurigh geoccupeert om het Hebreusche Hanc-boeck de Jonge Scholieren te leeren: waer door dat hoogh en verlicht verstand so wort ondergehouden, dat het heel Kins is. Insiende anders wat treffelicke Oratie hy wel eertijds in de Academie heeft gedaen, so had men rede, om grote hoop van hem te hebben. Andere weder hebben andere gedachten, en menen dat'er een van die Jonge yveraers aen geploeght heeft, die het hooft noch niet geheel geslooten is, om dat'er so veel onvoorsichtigheden in begaen worden, die sy menen niet wel te konnen vallen in een geoeffent Soldaet; daer zy van wat het wil, dit is seker, dat het een of meer breecke-benen sijn, die door haer quaedt bestel de Meyne achter uyt doen springen hebben: en indien ick mijn advijs nevens anderen mach geven, so soude ick seggen dat het werck in den Pharisesen Raadt gebrouwen was, en dat daer yder sijn imagineaire, chimerique en geestige gedachten heeft ingebracht, dat alsdan door een bequaam brodder is te samen ge-

bracht, want ick ben wel onderrecht, dat de schoone historien daer in verhaelt, al een tijd te voren sommige Yveraers op de tonge gerolt hebben en ontvallen sijn, en dat'er saken in komen, die maar een man soude konnen weten, die weder van andere dingen geen kennisse heeft, doch dese luyden worden alle door een en de selfde geest geregeert, en daerom mach 't wel door sulck een *spiritus familiaris* uitgewerckt sijn. Maer laet ons het stuck wercks eens examineren.

Onsen Dominus seyde dan op 't eynde van pag. 3. en voorder pag. 4. dat de Regenten van Utrecht Gereformeert waren met de naem en niet metter daed, en dat sy met een doodelijcken haat waren ingenomen, tegen de vrome en Godsalige Predikanten die haer consciencie wilde quytten, en geeft tot reden van sijn seggen, eerst: Om dat zy in haar hart Arminiaens, Barnevelts, en de Withs waren, vyanden van sijn Hoogheyd, en dat zy niet in de Vroedschap konden komen of zy moesten eerst langen tijd in de Arminiaense of Franse pruyl-kerck gegaen hebben, of in een Arminiaens nest gebroeyt sijn; of, zy moesten getrouwt sijn aen een Arminiaense vrouw, of het collegie der *scavanten* geholpen hebben in haere pasquillen te maecken, van daer springht hy sonder connexie of distinctie op Steenberg en Rijnvelt, d'een verwijtende dat hy Canonick geweest is, en daerom vyand vande Kerck, en bevesticht dat met sijn klachte over de predicatie van Lodesheyn. Rijnvelt verwijt hy sijn bitterheid tegen de predicanten, besonderlijk ter occasie vande uytsettingh van Dom. vanden Velde en Teelinck getoont, verwijt hem voorder sijn ampt en Eedt omtrent de Munt niet wel betracht te hebben, om dat hy sluyvers geslagen heeft, die in drie Provincien verboden sijn, en Ducatons en Ducaten die haer valeur en swaerte niet en hebben, en maect daer een liefdeloos besluyt op. Eer tot de verantwoordinge treede, gelieft den bescheydene Leser te weten, dat mijn oogmerck niet soo seer streckt, om alle particuliere reproches te wederleggen, dat oock veeltijts niet doenlijck is, want niemand is soo onkundigh in de werelt, of weet wel dat se door menschen geregeert wort, en daarom nootwendigh gebreken met sich sleept, ons Heer hadde onder sijne Apostelen wel een Judas, maar ick beooge besonder in dit geschrift den gemeenen laster vande Regeeringh omtrent de Kerck en sijn Hoogheyd te ontschuldigen, en het contrarie veel eer te bevestigen, sullende niet te min mijn even-naasten, na den aardt der liefde, so veel mogelijck is, sijn eere en goede Naam voorstaan.

Den Dominus dan begint al vry breed te weyden, en wijst, op sijn manier, so klaar als den dagh aan, dat de Regenten met een doodelijcken haet ingenomen sijn tegen de Kerck, om dat zy in haar hart Arminiaansch &c. sijn; *aude aliquid brebibus Gyaris & carcere dignum si vis esse aliquis*, ick vrees dat desen Dominus het licht van den dagh niet al te wel en kend, en dat hy, op sijn best genomen, maar in de schemeringh wandelt, en daarom lichtelijck struyckelt: en hy lijckt wel van die kladschilders te sijn, die, als men seyde 12. Apostelen met eene sreeck maken, want hy smeert al de Regenten uyt eene pot met d'Arminiaansche quast (weynige goede uytgenomen) weynige van veertigh, moeten na de gemene maniere van spreken, immers minder als het vierdepart sijn, soo dat'er over de dartigh Arminianen &c. sijn; maar die rekeningh kan ick niet maken, al rekende Dominus noch eenige van sijn vriend-

vriendjes daar onder , dat ick evenwel geloof dat hem niet van 't hert soude mo-
 gen : en 't schijnt dat hysc soo ruym niet heeft , want hy telt 'er maar vijf a ses , en
 daar onder een Heer van 't eerste Lit ; die na sijn seggen uyt krachte vande Armi-
 niaensche schuur de behoerlijcke qualificatie souden hebben : maar genomen het
 was soo; dese Heeren hadden daar gegaan , dat evenwel niet al waar en is , want twe
 Somerens in de Gereformeerde Kercke opgevoed sijn ; maar 't was nu al na het seg-
 gen van Dominus , dat zy daar al langen tijd gegaan hadden ; volgt daar uyt dat zy
 noodzakelijck vyanden van sijn Hoogheyd sijn ; want voor eerst so ken ick wel Re-
 monstranten dat yveraers voor sijn Hoogheyd sijn , en dan is Dominus gevolgh niet
 klaer , maer seer schemerigh , ten anderen so sijnse nu immers Gereformeerde , en soo
 konden zy met van Kerck verandert te hebben oock van maximes verandert sijn , en
 dat zy niet meer in haer hart Arminiaensch &c. sijn , behoordemen na den aard der
 siefde te oordelen ; want zy in de Regeringh komende , een scherpen Eedt daar op
 moeten doen ; maer *Dominus aliorum ingenium suo metitur* ; Wat de Fransche pruy-
 kerck belanght , dat hy daar wat opgebeten is , daar heeft de man geen ongelijck in ,
 want die leyd hem vry wat overdwars in de maagh , vermits , als Dominus d'een of
 d'ander by 't lincker-been meent te vatten , soo ontsnapt hy hem en is hier stracx op
 een andere grondt daar Dominus Jurisdiccie niet en gelt ; en ordonneert Dominus ,
 dat men dus of so lang in de Kercken-kamer moet gaan , om onderwelen te worden ,
 niet tegenstaande men de gronden vande Christelijcke Gereformeerde Religie wel
 verstaat , eermen een disch-genood van de Taefel des Heeren kan worden : dese
 pruy-kerck bind hem aen die Ordonnantie niet , en neemt yder voor Ledematen
 aan , als zy haar Religie slechts verstaan en wel beleven : schoon hy Canonick , geen
 Pharisefen Sabbatist , en participant aande banck van Leningh &c. mocht sijn , wat
 anders de geloofs poincten belanght , daer wordt niet gelcerc contrarie het Syno-
 dus van Dort : Wat het Arminiaensche nest , en trouwen van een Arminiaensche
 vrouw belanght , is niet weert om beantwoord te worden , en Dominus heeftse selfs
 wel inde Kercken raed ; die de lucht noch geweldigh aanhangt , en wiens Moeder
 Suster en vrienden noch dagelijcx in die Schuur gaen , en dat nu wel van sijn Over-
 sten en voorvechters sijn , mischien of de vrouw van den Aucteur niet uyt dat nesie
 gekomen is . D. Gentman komt van Menisten her , sou men daar om dencken
 dat hy noch eenige Meniste streken onder de leden soude hebben . Ick geloof sijn
 gemoet soo effen is als sijn kleer , sonder ploy of boort : soo konnen zy dan immers
 wel vande vroomen sijn : Hy seyde voorder , of zy moesten het collegie der *scavanten*
 geholpen hebben in hare pasquillen te maecken ; Ick vrees Dom. dat gy hier weder
 in de schemeringh wandelt en wel een paer blauwe oogen mocht loopen ; want na
 mijn die luyden beschreven sijn , so varen zy voor mannen , en ymant der leden heeft
 my verklaert by dese occasie , gelijk zy oock alle souden heylichlijck willen ver-
 klaren , noyt in hare byeenkomsten handt of pen daer toe geleent , of overlegh ge-
 maect te hebben van sulcx te doen ; en ick meen zy souden wel schrap derven staen
 maer houdt u binnen benje wijs . Aengaende Rijnveldt sijn stuyvers daer valt noch
 minder op te seggen , alsof van goet aloy bevonden sijn , volgens verklaringe van de
 Generaels , wat het verbod aengaet in de drie Provintien , sulcx is geschiet om dat het
 was geschiet buyten consent vande Generaels , also geen payment anders mach ge-
 lagen worden ; maer dit raakt de Heeren Staten , door wiens ordre hy sulcx gedaen
 heeft ;

heeft; wat belangt de Ducatons, daer over is hy in den Haege geweest, maer daer komende, soudemē de Ducatons tot Amsterdam uyt de Banck haelen: maerse zyn noyt voor den dagh gecomen, en ontrent de Ducaten daer den Autheur van spreekt, is noyt eenige questie over gevallen.

Maer laet ons Dominus wat kortjes op de hielen volgen, die een ander straetie inflaet. Sy haerteden zeyt hy de Kerck, ten anderen, om dat zy die benauwden nu met Politicke Commissarissen in haere Kerckelijcke Vergaderingen te senden, dan met verscheyde acten toe te senden, dan niet de selve haer handen te binden, dat zy haer ampt haer van Godt toevertrouwt niet condē betrachten, hy wil seggen als uyt volgende blijktt, dat de Magistraet niet gaerne sach datmen soo lichtveerdigh met de Naem en reputatie van haer Onderdanen en Borgers speelden; Als haer by andere occasien aengewesen is, daer over zy oock paliodium hebben moeten singen: en hier uyt neemt hy occasie om tegens de Professor Buurman zyn overtollige galle uyt te braecken, die hem by ongeluck doort gantsche lichaem verspreyt, soo dat met geen clysteer of Nies-wortel te helpen is.

*Helleborum frustra cum jaui cutis agra tumebit
Pescentes videas venienti occurrere morbo.*

Wat belangt het senden van Politike Commissarissen in de Kercken-raadt, daer mochte Dominus wel van swijgen, want dat is volgens Kercken ordre geschiet, en daer is voor desen tot volcomen overtuysingē van die dwars-drijvers en heet-hoofden op geantwoort, zynde, 'r selve oock conform de practijck van nabuurighe Provincien en Steeden: Maer wat helpt keers of bril als Dominus niet sien en wil: Hier van daen valt hy op de Professoor Buurman, en handelt hem als een Heyden en Turck, en leyt hem soo hier als in't vervolgses lasteringen te laste, die wy na den andere hier beantwoorden sullen:

I. Dat Hy, met een Politycke Acte in den Kercken-raet gesonden van dato 23 Mey, 1663, in de Gemeente tot Utrecht, ingedrongen is: Pag. 5.

Het is waer dat de Vroedschap aen de Kercken-raet ghesonden heeft een Acte, waer in zy nae eenige gunst bewijsen, aen den E. Kercken-raet, met serieuze Recommandatie permittieren Burmannus tot den halven dienst van bet Predick-ampt te mogen beroepen, gemerckt men bevind, zyn Persoon, en gaden de Gemeente aengendem te wesen, gelijk zy in haere Acte spreken.

Maer, 1 Sulcx is geheel buyten Burmannus geweest, die noch directelijck noch indirectelijck sulcx verfogt hadde, ende sulcx eerst wist na dat het geschiet was: hoe-wel de lasteringe al lang liep, dat sulcx tusschen de Heeren Gedeputeerden vande Vroetschap, die Hem tot Leyden quamen beroepen, ende Burmannus, tevooren bedongen was. Een vuyle leugen. Doe Burmannus beroepen wiert tot de Professie, liep tot Leyden een sterck gerught, als of by de Vroetschap van Utrecht besloten was, dat geen Kerckelycke ende Academische diensten van een Persoon meer souden beklee d worden. Dit vraegde Burmannus alleen of het waer was, de H. H. Gedeputeerden seyden, datter niets over geresolveert, ja zelfs dat het niet eens geproponeert en was: soo acquiesceerde Burmannus daer op, seggende dat Hy gaerne wilde afwachten, of God Hem weder tot den Kercken-dienst gebruycken

ken wilde, of niet, maer dat Hy hem selven daer van niet uytfluyten wilde, aen-
vaerdende een dienst, die volghens eene wet, niet konde t' samen gaen met den
Predick-dienst: welck niet zynde, was sulcks Hem genocgh, meer is wederzijds
hier niet altoos van gesproken, hebben de Heeren van de Vroedschap naderhande
die Acte gefonden, sulcks was, t' eenemaal buyten Hem.

II. Daer is ontrent die Acte geen *gewelt* geschiet, altoos, of Burmannus daer
door in de Kerck gedrongen, gelyck hier gelyct wort, maer de Kercken-raet heeft
vrywillig haer consent gegeven, ende het beroep gedaen: gelyck oock Burmannus,
als Hem het beroep voorgedragen wiert by Gedeputeerde van kerc, en Magistraet,
namelijck, de H. H. Teekmannus, Heymenberg, Straeten, Kercken-raet, nevens de
H. H. Ond-Borgmeesteren, de Lecuw, en Nellensteyn, haer voordroeg, alsoo
Hy gehoord hadde, datter eenigh verschil, in zyn beroep tusschen Kerck en Magi-
straat geweest was, ende hy niet en wiste, hoe alles in het bysonder toegegaen was,
Hy nochtans vertrouwde, dat alles soo toeghegaen was, dat het een wettelijck
beroep was, ende Hy het selve met een goede conscientie aennemen conde, waer op
de Ghedeputeerden van beyde Collegien, antwoorden: Volkomentlijck van Ja,
gelyck oock in de acte des beroeps, Burmannus versocht wort, dat Hy *gelieve dese
Wettelijke en Godlijke beroepinghe aen te nemen, ende op 't spoedigste de selve te
volghen.*

III. Heeft selfs de Kercken-raet, siende de Persoon van Burmannus, de Heeren
aengenaem was, met zyn beroep genegotieert en gehandelt, besluytende terstont,
op die Acte des Magistraets, den 1 Juny, 1663. te insteren, op de twee, alreets
gedespicerde Predicanten, als oock noch eenen te despiceren in de plaetse van D.
Bogardus, ende als dan eerst het poinct van den supernumerairen dienst (dat is van
Burmannus) in nader deliberatie te nemen, soo hielden zy, eerst zyn despectie,
ende daer na het beroep, ende eyndelijck de bevestiginge, expresselijck op, tot zy
twee, ja drie Predicanten na haer sin, daer door vercregen hadden: soo dat, daer
het beroep van Burmannus, was aengenomen den 29 January 1663. Hy nochtans,
met D. van Halen, niet eer bevestigt wiert, als den 1. May, zynde D. van Halen,
soo lange sonder Dienst. Ende of zy haer dienst aanboden, om voigens het ver-
soeck des Kercken-raets haer beroep, *op 't spoedigste te volgen,* sulcx was nochtans
te vergeefs, ende buyten alle ordre, en exempel liet men haer soo lange wachten;
te meer, daer men, eer dit beroep gedaen was, ende men de andere, die noch te be-
roepen waeren, nae zyn sin niet hadde, t' elckens op den Predick-stoel riep, datter
in de Quartieren soo veel Zielen verlooren gingen, die niet versoght wierden, van
welcke men rekenschap soude moeten geven: Maer als men die zielen, ten deele
versorgen conde met den dienst van twee beroepene Predicanten, had men geen
haest, en doe waeren daer geen zielen meer die verloren gingen, en dat segghen
was uyt.

By dit Kerckelijck beroep voegen zy oock, zyn beroep tot de Professie, dat Bur-
mannus *Hem liet beroepen inde afgesette plaest van D. Nethenus, niet eens ondersoeckende,
of hy wettelijck of onwettelijck afgeset was. Pag. 8.*

Fraeye dingen, en waert om te beantwoorden. Is sulcx gheschiet van de twee
Predicanten, die in de plaetse van D. vander Velden, en Teelinck beroepen zyn.
Is iemand oyt sonder zyn toedoen of kennis beroepen, soo is het Burmannus: die

die over sulcx aen Godts voetsienigheyt niet twijfelen conde, en ginck het Hem aen te onderfoecken, of een wettelijck, of onwettelijck afgefet was?

2. Is Hy in ses (of liever acht Jaren) tweemaal Rector Magnificus geweest. Pag. 8.

Doet dat iemandt seer, die moeste toonen, dat Hy daer op toegeleydt heeft, of sulcx met ontfatsoenelijcke manieren vercregen, of in het allerminste daerom eenige devoiren heeft aengewent. Ick sie niet of die eere, is even eens aengenomen van die het Rectoraat, in ses of in negentien Jaren wiert aengeboden, ende die dit soo seggen, toonen wel met dit arm verwijten, hoe aengenaem het haer zy, dat zy alleen van andere, niet van haer selfs, of van de hare dit seggen connen.

3. Wort Hem te lastegelegt, dat door zijn aenbitsen, de Kerckelijcke Acte, ontrent de Student Malecotius, van de Vroedschap deurgeschrap't is. Pag. 4. 5.

Wat hier van zy, sal uyt de Resolutie des Ed: Achtb. Vroetschaps blijcken, die luyt nu aldus:

De Vroedschap gehoort de Lecture vande Memorie ende vordere stucken wegens den Rector ende Senaet harer Academie ter Vergaderinge ingedient, by dewelcke haer E. E. vertonen, hoe dat Absalom Malecotius, Student den 16 Juny des laetste Jaers, Præsides Domino Francisco Burmanno achter seeckere Disputatio Theologica gevoeght, ende gedefendeert hebbende onder anderen dese Corollaria.

Socinianorum errori imprudenter velificantur illi, qui dicunt sub veteri Testamento plenam peccatorum condonationem fuisse, quoniam ad illam Oeconomiam præpositæ seu prætermisissæ, id est, non punitio peccatorum, seu remissio tantum, ad N. T. æquæ quoque pertinet.

Item

Observatio diei Septimæ, qualis nunc est sub N. T. non introducta est per speciale aliquod divinum præceptum, sed per politicam, id est ἐκκλησιαστικὴν Ecclesiasticam, quæ certum ordinem cultus divini ita observandum duxit.

Den selven Malecotius op den 16 July daer aen volgende, versocht hebbende zyne Kerckelijcke Attestatie, welcke hem Malecot by den Kerckenraedt alhier was gedifficulteert, en niet toegestaen, dan met dese clausule.

Absalom Malecotius Student, versoekende Kerckelijcke Attestatie is eerst gehoort over een Corollarium. Ende daer over aende Vergaderingh genoegengevende, met betoninge van berouw, is deselve hem toegestaen.

Doch dat dese Attestatie op den 23 July des selve Maents was versacht, ende aldus te boeck gestelt.

N. N.

N.N. Verfoeckende Kerckelijke Attestatie is eerst gehoort over een Corollarium &c. ende daer over aende Vergaderingh genoegen gevende, met bekentenis van onvoorsichtelijck die manier van spreken gebruyckt te hebben, is de selve hem toegestaen.

Verfoeckende de meergemelde Rector ende Senaet om redenen int breede by hare voornoemde Memorie gededuceert, dat soodanighe exorbitantien ingetoomt, ende int toekomende volgens exempel van naburige Academien, belet ende tegengegaen mochten worden, gelijk op diergelijke clachten, by den Rector Schotanus, Gisbertus Voetius, ende Ant. Matthæus, Assessores in den Jare 1637, aen ons gedaen, ter occasie dat de E: Classis van Rhenen, Wijck, inde Classicale vergaderinge van Utrecht, een gravamen hadden ingebracht, waer by geprætendeert wiert, dat de Deputatis Synodi competeerde de inspectie ofte examen van de Theologische Dispuytten, sodanige opingen door ons effectivelijck te dier tijt waren gestuyt, ende vervolgens mede gelesen sijnde het schriftelijck bericht wegens de Kerckenraad, deses aangaande overgegeven, verfoeckende dat zy inde voorschreven hare oefeningen niet verhindert, nemaar indeselve by ons geprotegeert, ende beschermt souden mogen worden. Op alle het welcke naar behooren gelet, ende gedelibereert sijnde, heeft de Vroedschap tot conservatie van de behoorlijke liberteyt van hare Academie, ende tot voorkomingen van alle onlusten ende verwijderingen, die door dusdanige altercatien tusschen de Academie ende Kerckenraad meer en meer souden mogen komen te verrijsen, goed gevonden en verstaan, dat de Kerckenraad onbevoeght is sich te bemoeijen met saacken de Academie aangaande, ende alsulcx Professoren ofte Studenten te censureren, of oock Kerckelijke Attestatie te weygeren, of die te clausuleren over, ende ter sake van Lessen, Disputatien, Corollarien, ofte onvoorsichtige, soo zy die noemen, en manieren van spreken, in de selve gebruyckt, ende dat voor soo veel alle soodanige poincten by de Confessie, gemene formulieren ende besluuyten van de Nationale Synoden niet en sijn gedecideert, nochte gecondemneert. Ende dewijle de Kerckenraad toekomt de opzicht ende kennisse niet alleen over leven, maar oock over de Leere, sulcx die by de Synoden Nationaal van Dordrecht is vast gestelt, ende dat ten reguarde van alle de Ledematen harer Gemeynte, ende voor soo veel oock over Professoren ende Studenten, die Ledematen sijn, verstaat de Vroedschap, dat soo wanneer de Gemelte Kerckenraad t'eeniger tijdt

mochte vermeynen by de Professoren ofte Studenten tegen deselve Leere te sijn gepecceert, ofte door onvoorsichtige stellingen de waarheydt van dien in eeniger wijze te wesen geprejudiceert, ende dat by Professoren ofte Studenten contrarie wierde gesustineert, sal de Kerckenraadt alvorens daar over te oordelen, ofte eenige censure te oeffenen, gehouden wesen de Heeren Burgermeesteren, ende Gecommitteerden tot de Academische saacken, ofte oock de Ed: Achtbare Vroedschap daar van kennisse te geven, ten eynde by haar Ed: over foodanige gevallen in dier voegen moge worden geoordeelt, en gedisponeert, almen tot rust en vrede tusschen Academie en Kerckenraadt bevinden sal te behooren. Ende worden de Heeren Commissarissen gelast dese onse Resolutie ter eerster vergaderinge vande Kerckenraadt over te brengen, ende aldaar te doen Registreren tot des Kerckenraads narichtinge, ende wijders te besorgen, dat het genotuleerde, raakende het geven van Attestatie van den Student Malecoot uyt het Kercken boeck worde gelicht: Gelijck mede den Secretaris by desen gelast wordt deselve Resolutie aenden Rector vande Academie te verhandt-rijcken, omme in het Register van de Senaat der Academie insgelijcks aangeteykent te worden, oock tot haar narichtinge.

Uyt welcke Acte, vergeleken met dit verhaal, blijkt:

1. Hoe Burmannus, die disputatie, ende de eere van dien Student, nu eenige jaren herwaardts een eerlijck en begaeft Predicant, gehouden was voor te staen, als sijnde de Disputatie onder sijn Praesidium gehouden.

2. Hoe qualijck hier geseyt wort, dat de Gereformeerde Leeraers beschuldighet worden, onvoorsichtelijck de Sociniaensche dwalingen toe te stemmen, alsoo zy seggen datter een volle vergevinge der sonden onder het oude Testament was geweest. Want dit seggen niet alle Gereformeerde Leeraers, maer alleen sommig, of nu dit gevoelen den Socinianen voordeligh is, kan ieder een licht sien. Want is een vergevinge vol, eer daer een voldoeninge was, sal een Sociniaen vragen, wat hoefte'er dan eene voldoeninge voor de sonde.

3. Doch dit overgeslagen, om van dese quaestie hier niet te handelen, het is genoegh, dat het contrarie gevoelen niet veroordeelt is van eenige Gereformeerde Kercken, veel min, betaemt sulcx dan eenen particulieren Kerckenraadt.

4. Te meer, om dat met seer sachte termen, van den Student uytgedrukt wordt, beschuldigende de foodanighe alleen van *onvoorsichtighydt*, en wie kan sulcx qualijck nemen? D. Coccejus, uyt wiens schriften die Student dit ontleent hadt, bewijst dit veel krachtiger en scherper, in sijn responsie *ad 83. quaestiones*, sonder nochtans daer over eenighe censures, uytgestraen te hebben, D. Malecotius, versaght die woorden ten hoogsten, en moet nochtans dacrom gecensureert worden, daar nochtans, nogh Coccejus, dat schrijft gestelt had te-
gen

gen eenigh Lidt van dese Kerckeu-raedt , veel min , die Student , behalven dat geen Kercken-raedt Rechter is van de Academische Disputatien , en manieren van spreekken , gelijk in de memorie des Academischen Senaats breedt bewezen is .

5. Heeft niet alleen de Student , de Kercken-raedt genoeg , met *bekentnisse van onvoorsichtigh die manier van spreekken gebruyckt te hebben* , gelijk in de laetste Acte staet , maer oock met *betooninghe van berouw* , gelijk in de eerste Acte stondt . Een groot voorwerpel van berouw , seeckere maniere van spreken onvoorsichtigh te gebruycken ; als off hy een grove dwalinge , off andere sonde , ja een crimen laetse Majestatis , begaen hadde , met te seggen , dat ymand onvoorsichtelyck den vyanden eenigh voordeel geeft .

6. Dat de Gedeputeerde der Academie , maar last hadden , van *mondelyng over de Kercken-raedt te klagen* . Is soo oock geschiedt : maer sulcx gedaen sijnde , hebben zy door last vanden eersten H. Borgemeester , ten dienste van haer Achtb. sulcx schriftelyck als eene Memorie gestelt . Soo dat het valsch is , dat zy dit hebben gedaen , op haer *eigene Auctoriteyt* , gelijk hier geseyt wort .

7. Even valsch en bitter is het , dat Burmannus hier in *als een Doeg , de Auctoriteyt vande Academie misbruyckt heeft , om het Recht van de kerck aen de Politie over te dragen* . Wie hier in Doëgs geeft verতোont , en sijn werck doet sal Godt eens oordeelen . Godt vergeve sulck eene lasteringe aen die boosaerdige menschen . Soo was de Senaet vande Academie van Leyden oock een Doeg , die over eenige Iaren , als de E. Kerckenraedt van Leyden , oock begon te clausuleren , de Attestatien der Studenten inde Theologie ; over de Cartesiaensche Philosophie : daer over elachtigh vielen aen de H. H. Staten van Hollandt , die daer in rigoreuselyck voorfagen , ende sulcx aen de Kercken-raedt verbooden , gelijk sulcx doe ter tijdt in de Remonstrantie , aen de Ed. Vroedschap , van den Academischen Senatus breeder aengewesen is . Iae soo was dan D. Voetius in den Iare 1637. oock een *Doeg van Utrecht* , die nevens andere Professoren , over foodanige indraght der Classen , aen de Academie , oock aen de Ed. Vroedschap claeghde , gelijk de Ed. Vroedschap selve , in hare resolutie , aenwijst .

8. Dat nu dese censure (des E. Kerckenraedts , door den Secretaris deurgeschrapt wiert , is niet aen Burmannus te wijten , die hier in geen deel gehad heeft , maar aen de opiniariteyt des Kercken-raedts selve , die in hare onbehoorlijke proceduren , de Vroedschap niet een stip wouden toegeven , daer nochtans in de hoogste Collegien van het Landt , Acten , by nader bedenckinge , wel deurgaen worden .

IV. Staet op sijne Reeckeninge , het gene by den Senatus Academicus gedaen is , ter oecassie vande handelinghe des E. Kercken-raedts met D. Fuyck , pag. 5. doe ter tijdt Student , nu eerlijck en stichtelyck Leeraer der Gemeynthe van Zuylen . De beschapenheyt hier van vertoonen wederom best , de Acten des Academischen Senaats , ende der Ed. Vroedschap . De eene luyd aldus :

Aen de Ed. Achtbare Heeren Borgermeesteren ende
Vroedschap der Stadt Utrecht.

GEven reverentlijck te kennen den Rector ende Professoren van U Ed. Academie, hoe dat zy, achtervolgende hare plicht, U Ed. Achtbaerheyt midts desen eerbiedelijck notificeren, dat haer sekerlijck voorgecomen is, hoe dat de E. Kerken-raadt deser Stadt voorleden maandagh, sijde den 29. Juny deses Jaars 1668. haer wederom (niet tegenstaande U Ed. resolutie op den 26. January 1667. beslooten, ende noch andermaels op den 9. April des selven jaers gerenoveert, ende de novo geinsinueert) heeft onderwonden te ventileren en censureren seker Corollarium door Joannes Fuyck, student ende Borgers (oon deser Stadt, gestelt, ende op den 3. Juny laestleden gedefendeert, achter een dispuut van ons Collega Regnerus van Mansvelt, waar in hy het selve verhaalden, dat hy noch eenigen tijdt te voeren, op de selve manier gedefendeert hadde, daar by doende, dattet nu geschiede ter oorlaecke dat seecker Eerwaerdigh Predicant deser Stadt, hem niet alleen tegens het doenmaels naastvolgende Avontmael, in presentie van een Ouderlingh, daer over, als ongeoorloft en tegens Godtsaligheyt strijden- de, had bestraft, maar oock, niet tegenstaende hy hem doen, ende oock noch eenige reysen daar nae ten Avontmaal noodighden, nochtans namaals in een seer sware periculeuse siecke vervallen sijnde, daar over verscheyde scrupulen (in plaats van te vertroosten) hadde gemo- veert, als of het een saecke waar geweest, met welke hy niet na behoo- ren soude hebben kunnen sterven. Daar en boven, hy Student noch in sijn Corollarium verhalende, dat dit de reden was waerom hy het self- de voormaals gedefendeerde Corollarium, nu noch dickwils had over- wogen, ende meer en meer daar in versterckt sijnde, hy't selfde noch eens aan al de werelt wilde voorstellen, ten dien eynde den selven E. Predicant (doch sonder sijnen naem te noemen) te gelijk met alle geleerde luyden ende liefhebberen van de Studien ende waarheydt, o- penbaarlijck versoeckende, ende op't vriendelijckste nodigende, dat- se toch alle scrupulen en swarigheden, diese tegens dat sijn Corollarium fouden mogen hebben, publiceckelijck ter bestemder tijdt en plaats sou- den believen voor te stellen, op dat alsoo aan al de werelt blijcken moch- te, wat daar van te houden was, of niet, gelijk sulcx alles uyt het voor- seyde Corollarium kan betoont worden. Soo heeft de E. Kercken-raat,
die

die wel uytdruckelijck voorgeeft , het op de saack selfs niet te nemen, nochtans de manier van stellen voor onvoorsichtigh geoordeelt, ende met eenen twee Predicanten Gecommitteert , om den selven Student Johan Fuyck daar over te gaan spreken en bestraffen , gelijk zy oock dienvolgende naemaals hebben gedaan , ende op voorleden vrydagh, sijnde den 3. July, daar van in hare vergaderinge gerapporteert, sulcx uytgevoert te hebben: hebbende verwacht op dit rapport eer zy den voorseyden Student tot het Avontmaal genodight hebben, houdende het alsoo langh in bedencken, of zy hem tot het Avontmael soude toelaten of niet. 't Welck alles direct strijdende tegens U Ed: Achtbare voornoemde, soo onlanx daar omtrent genomen, ende korts daar naer wederom gerenoveerde resolutien, welcke U Ed: Achtbaerheyt belieft heeft, soo wel aen ons, als aen den Kerckenraet te doen insinueren, ende in onse respectieve boecken, tot beyder narichtinge, registreren: ende sijnde een manifeste usurpatie van het recht ende de vrijheyt der Academie, dat een Predicant sich aenmatigh rechter te willen wesen over de Academische quaestien, als die na sijn begriip niet gestelt sijn, om daar over ymant inde besoeckinge tot het Avontmaal te bestraffen, ende dan noch in sijn uystersten daar over te quellen, ende als de beschuldighde sich daar over in alle redigheyt verantwoordt, ende sijne beschuldigers nodight tot een vriendelijck concert der waarheyt, dan, in plaatse van redenen voort te brengen, hem uyt den naam van een vollen Kerckenraedt te censureren, ende te noteren van onvoorsichtigheyt, als of de Kercken-raet het oordeel ende opsicht was hebbende over de Dispuuten ende Gorolliarien der Professoren, om te letten of die eerbiedigh genoegh ende voorsichtigh gestelt waren, of niet.

Soo hebben wy niet kunnen nalaten, het selfde (als sijnde een notoire invasie inde Academische privilegien, ende een krachtigh middel waar door de Studenten soudan afkeerigh worden van dese Academie) U Ed: Achtbaerheydt voor te dragen: met eenen op het eerbidighste van U Ed: Achtbaerheyt versoekende, soo veel maintenue ende reparatie van het recht, vrijheyt, ende Privilegie van U Ed: Academie, als oock cautie ende voorsofgh, dat sulcx niet meer en geschiede voor het toekomende. Welck wy te gemoet siende, noyt sullen nalaten te betoonen, dat wy sijn U Ed: Achtb: dienstplichtige

Rector ende Professoren der
Stadt Utrecht.

Het laetste luydt als volght:

Extract uyt de Resolutie van de Ed: Vroedschap
der Stadt Utrecht.

's Maendaeghs den 6. July, 1668.

IS ter vergaderinge ingedient ende gelesen de Remonstrantie van den Rector ende Professoren deser Academie, by de welke hare E. E. do-leren, dat den E. Kerckenraadt deser Stadt weder geluft hadden, niet alleen te examineren ende te censureren seker Philosophs Corollarium, welck by Johannes Fuyck Student, den 3. Juny laastleden, inde Academie, onder de Præsidië van den Professor Regnerus van Mansvelt, public was gedefendeert: maar dat de gemelte Kerckenraadt daar en boven door hare Gecommitteerdens den selven Student over het stellen en Defenderen van 't selve Corollarium hadden doen aanspreken ende vermanen, onaangesien dat hare E: by Vroedtschaps Resolutie van dato den 25. January, ende den 9. April, bydes Jaars 1667. was geinterdicteert de Professoren ende Studenten, ter saacken van lessen, Disputatien en Corollarien te censureren, ofte hun daar mede, sonder des Vroedtschaps voorgaande kennisse ende goet vinden te bemoeyen. Verfoeckende zy Remonstranten als noch, desen aangaande, by haar goet recht ende exercitie van dien te mogen worden gemainteneert ende secuur gestelt. Waar op gedeliberceert zynde, heeft de Vroedschap goet gevonden ende verstaan; dat de E. Kerckenraadt haar als noch punctuelijck sal hebben te reguleren, na den inhoudt vande meergemelte Resolutien, lastende de Heeren Politycke Commissarisen dese Resolutie aan den Kerckenraadt over te brengen, ende tot der selver narichtinge aldaar te doen registreren.

Onderstondt:

Accordeert in kennisse van my,

J. Nieuwstadt.

Waer uyt blijktt de onwaerheyt deses lasteraers, die

1. Burmannus als den *Utrechtschen Doeg*, dit wederom toeschrijft: daer hy niet meer daer in gedaen heeft als andere Professoren, sijnde dit meer de sake van de Professor Mansveld, zal. ged. onder wiens Præsidium dese Disputatie gehouden was.

2. Andere dingen sjae ick over, gelijk onder andere; dat de Kerckenraad.

tegen

tegen de Resolutie der Vroedschap, den 6 July, reverentelyck een Remonstrantie in leverden, daer zy alleen den 10 Augusti, in haer Kercken-boeck, eenige consideratien aantekenden: en daer mede waren de Heeren van de Vroedschap voldaan, die dit niet eens en wisten.

V. Wort Hem vorder opgeleyt, dat indien een Professor iets defendeerde, dat de Cartesianen niet aen en stondt, soo wilden de Politycken, door aenwysinge van Burmannus soodanige Disputyen niet laten voortgaen: ende daerom hebben zy, sonder eenige redenen tweemaal het Disputy van D. Essenius doen ophouden. Pag. 9.

Of dit sonder redenen geschiet sy, blyckt wederom uyt de resolutie der Ed: Vroedschap, in dato den 2 July 1669. luydende aldus:

Extract uyt de Resolutie van de Ed: Vroedschap
der Stadt Utrecht.

's Vrydaeghs den 2. July, 1669.

DE Vroedschap in ervaringe gekomen zynde, dat onder het praesidie van Professor Essenius op den 30 Juny laest-leden gehouden is een publiecke Disputatie, de Origine & primæva obligatione Sabbathi, waer van Auctor & Respondens was Math. Crafford. Schor. Britan. In welke Disputatie den selven Autheur examineert ende bestrijdt de argumenten die de Professor Burman, in ordre zyne Disputatien vergolgende, in zyn Thesis de Ecclesia &c. Den 19 Juny daer bevorens voor het contrarie gevoelen, aengaende den Sabbath, hadde ter neder gestelt, behalven dat hy in deselve soodanige termen is gebruyckende, waer door hy D. Burman, en andere rechtsinnighe Theologanten descn aengaende soeckt verdacht te maccken van Heterodoxie. Ende considererende dat die maniere van doen is strijdende tegens de goede ordre ende het reglement by den Senaet deser Academie den 13 Decemb. 1658. hier omtrent beraemt, ende dat daer door niet anders als groote Disputen ende onenicheden, soo onder de Professoren, als Studenten staen te rijzen, heeft naerijpe deliberatien, tot voorkominge van alle nieuwe dissensien en twisten, goet gevonden ende verstaen, dat de Professoren deser Academie, van wat facultijdt die selve soude moghen wesen, hun voortaan sullen hebben te onthouden van te disputeren soodanige Theses en Corollaria, met dewelcke een Professor den anderen komt te provoceren ofte zyne opinie te bestrijden, ende ingevalle in haer Disputatie ten opsichte van de materie, iets vereyscht gestelt te worden, 't welck strijden mocht tegens het ghevoelen van een ander Professor, dat het selve sal
C moeten

moeten gheschieden met foodanige moderatie, dat daer omtrent geen scherpe, verachtelijcke ofte scheldende woorden werden gebruyckt, lastende den Secretaris dese onse resolutie aen den Rector Magnificus over te brengen, om in actis Academicis geïnserere te worden, ende te mogen strecken tot der Professoren narichtinge.

Accordeert in kennisse van my,

J. Nieustadt.

Dese onlijdelijcke stoutigheyt eenes Students, conde nochtans door die interdicitie niet bedwongen worden, maer connende zynen moed niet koelen, in een Disputatie, dede Hy het daer nae in een Tractaet, in welck Hy verscheyde Professoren, hare Personen, Theses, en Corollaria, schandelijck traduceerde, en beschuldighe, van Godloosheydt, Hererodoxie, Ketterye, en andere grove fauten, en dwalingen meer. Ghelijck de Vroedschap in hare Resolutie den 13 Decemb. 1669. spreeckt: soo dat zy Hem oock van hare Academie relegaerden, en banden. Alles sonder reden, gelijk onsen goeden Man van Uttecht, en Patriot des Vaderlants, spreeckt.

Het andere voorval was den 29 Juny 1670. wanneer sekere Hermannus Siffenius, Student van Bremen, onder D. Essenius sullende defenderen eenige Assertiones Theologicas, in de selve by na dit eenighe dede, dat Hy de meeste verschil-poincten, die t' sedert eenighen tijdt herwaerts onder de Professoren deser Academie betwist, maer daer na naergelaten waren, voorstelde, ende onder den name van Socinus, en andere diergelijcke Ketteren, hatelijck voorstelde, met byvoeginghe van Corollarien, in welke die opinien, als Flacciaensche, Sociniaensche, Quakersche, en Enthusiastische, wierden beschuldigh, alles strijdende teghen de rust der Academie, ende de laetste Resolutie der Vroedschap, den 2 July 1662. genomen. Welcke, als de H. H. Professoren Joh. de Bruyn, ende Regn. van Mansvelt, ende Burmannus, in den Senaet der Academie, ende daer nae, op des selfs goet vinden, aan de H. H. Borgemeesteren, voorstelden, ende alle de Professoren, daer over op het Stadhuys gehoort waren, soo is daer op de voorsayde Disputatie door last des Ed. Vroedschap ghesupprimeert ende verboden: ghelijck sulcks alles uyt de Acten der Academie van woort tot woort is blijkende.

Dit is dan wederom, *sonder eenige reden, en dat door aenwysinghe van Burmannus,* gelijk onse goede Man seyt, geschiet: want die dede dit alles, die stoorde de rust der Academie, door sulcke moettwillighe quanten, van welke den eenen moest gerelegeert worden, ende de andere gingh zyn Dispuyt tot Groeningen onder D. Marenius van woort tot woort defenderen. Sulck een decksel moest tot sulck een pot gevonden worden.

VI. Eyndelijck, gelijk de *inkomste van Burmannus onafsaeenlyck was,* soo heeft Hy oock *dii wel wetende* soeckende te vertrecken, *gevende daerom sijn stem*

aen die van Gouda, om aldaer beroepen te worden tot Predikant, al ist dat Hy na den 18 Novemb. 1675. als een hoog van God verlichten Leeraer, beroepen sijnde, uytvlucht neemt, dat Hy dat beroep toegestaan heeft, doen het Frans was, ende nu Prins sijnde, niet verbonden is. Pag. 9.

Dese Liedensmert het dat Burmannus, onder die sware verdruckinghe des Vyandts, boven andere, by eerlijcke lieden, daer Hy geen kennisse en hadde, noch van soo goeden reuck is, dat Hy van haer met een ongemeene genegentheyt, ende algemeene toefstemminge wederom beroepen wort: welck die gheseyde goede Kercksche lieden daerom met lasteringen moeten beswalcken, als of Hy sich lichtveerdigh in die beroepinge gedragen hadde: daer Hy noyt noch voor noch na dese beroepinge sijne stem tot de selve altoos gegeven hadde, noch oock daer na die her-roepen: alle godloose leugenen. Staen zyn *saken nu stechter als by de Fransche*, soo is Hy een grooten dwaes, dat Hy wegh connende comen, eerlijcker als yemant anders, niet en gaet. Was by de *Ghemeynte soo grooten wreughde dat Hy beroepen was*: Het is wonder dat Hem sulcx noyt is in het minste voorgecomen, maer wel het tegendeel.

En of D. Burmannus sijn stem tot de beroepinge gegeven heeft, blijkt uyt de navolgende Attestatie:

Burgermeesteren ende Regeerders der Stadt Goude, ter ooren gekomen sijnde, dat in seker Libel genaemt *Rehabeams raedt van Utrecht* pag. 9. soude influeren de navolgende woorden: dat *D. Burmannus sijn stem hadde gegeven aen die van Gouda, om aldaer beroepen te worden tot Predikant, al is 't dat hy den 18. November 1673. als een Hoogh van Godt verlichten Leeraer beroepen zijnde, uytvlucht neemt, van dat hy dat berouf toe gestaan heeft, doen het Frans was, ende nu Prins zijnde niet verbonden is*: Certificeren by desen voor de gerechte waerheyt, dat den Heer Burmannus noch voor, noch naer, dat de Franschen de Stadt van Utrecht hebben verlaten, sijn woort aen ymand ter werelt gegeven heeft, immers niet daer van sy kennisse hebben, dat hy binnen dese Stadt beroepen wordende het selve berouf soude aennemen, dat sy niet liever sullen sien, als dat den gemelten Heer, het gemelte berouf, komt te amplexeren, edoch dat deselve noch oock Haers weten d'eerw. Kerckenraedt alhier, indien den meer genoemden Heer Burmannus sulcx komt te excuseren, hem uyt krachte van 't minste engagement dat by hem gedaen soude sijn, niet kunnen obligieren tot acceptatie van 't voorschreven berouf, en dat derhalven het geposeerde in 't voorz Libel, is gefingeert ende buyten de waerheyt.

Gedaen binnen Der Goude, den vijftienden January sestien hondert vier en t'eventigh, ende in kennisse der waerheyt deser by den Secretaris getijckent, ende met 't Stadts Zegel besegelt.

A. van GROENENDYCK.

Is Hy een Roerwinck, die Kercken Academie, eenige jaren soo beroert heeft, dat sy gequyt hebben onder desen Dwingelant. Soo bekenne ick van Hy mirakelen doen, dat Hy sich stil, ende op zyn Gumer houdende, noch niet geen gewoel sich moeyende, ende daarom self van de Classicale vergaderingen sich onthoudende, noch in den Kercken-raad oyt self beginnende, als alleen op zijn beurt gevraecht sijnde, sprekende na sijne Conscientie, latende voorts alle knibbeling voor die daer lust in mocht hebben, en niemant oyt bewarende, tot een kint toe, en veeltijts verongelijckt sijnde, nochtans alles vergevende; en yder een ten dienst zynde, nochtans andere dwinghen van. Maer deser booser lieden haer ooge is quaet, om dat Gods oogegoot over Hem geweest is: ende zy, eenighe weynige quaat-zardige menschen, die haer den Name van Kercke plegen toe te schrijven, quynen, om dat God zyn arbeyt, in de Kerck en Academie so merckelijck gefegent heeft: ende wiens werck eerder na dwinglandye smake mochte, is boven uyt het verhaelde, insonderheyt, uyt de usurpatien, ontrent de onnossele, en geschickte Studenten, die tot berouw gedrongen wierden, over eene maniere van spreken, te sien.

Het is dese lieden leet, dat daar rust en vrede is, die zy soecken te stooren, ende daarom niet de nagel in de wonde sitten, en halen op, die beter bedect bleven, als streckende tot weynigh eere van die gene daar men soo voor schermt. Ende eer en sullen zy geen rust hebben, off alles dat om eere en vredens wille verswegen wort, sal eens moeten voor den dagh gehaalt worden. Sijn diergelijcke Lasteraars oock in den Classe van Gouda geweest: soo het anders waar is, wat geeft dat, daar men Godt betert, sulck volck over al vindt? Ende hy moeste voorwaar een onnossele man, en van weynigh deucht of bedrieff zyn, die niet een lasteraar tien of twaalf, soude connen stoffe geven. Dan neemt een Christen-mensch eerst toe, seyde Augustinus, als Hy begint te dragen de tongen der wedersprekeren: dat zyn die vrome en goede Patriorten, die wedergeboorene geestelijcke lieden, en groote Reformateurs (de goede niet te na gesproocken) welcker stemme, ende insonderheyt hare handen, wy in dit schrift gesien hebben: die gelijk uyt publicque Acten bewesen is, een deel Beuselingen, onwaarheden, en godloose leugens, voor den dagh halen, niet om yemant in liefde te stichten, of te verbeteren, maar om met een vinnigheyt, en boosheyt, eerlijcker lieden name, ende Fame, daar mede ten uyersten te schenden: zynde in der daad Lasteraars, en Leugenaars, en doende het werck, als men desack haer eygenen Naam geven soude, van een deel boeven: dat is hare practycke en heyligheyt, dat is hare bekeringhe, comende uyt sulc een sware verdruckinge, dat is hare liefde, waar mede zy haren naasten, die leven en krachten, in haren dienst verteert, soecken te vervolgen, meer als een vyandt doen soude. Leert Christen werelt, uyt dit kleyne staaltje; en hadden zy meer connen bedencken, zy en souden het niet verswegen hebben, haare boeveye kennen.

Et crimine ab uno disce omnes.

Hy beschuldicht oock pag. 5. de Secretaris Nieuwstadt over't doorhalen
van

van de Notul inde Kercken-raed, gehouden op 't Corollarium van Malecoor: maer wat dede dien Heer doenmaels meer als sijn last ende ordre van zyn Heeren volgen, die daer in niet anders beoogden als de rust in de Academie en Kerck te besorghen: wat aengaet het weygheren van sommige Predicanten door de Kercken-raedt beroepen, dat heeft sich de Kercken-raedt oock selfs te wijten, die geen behoorlijke correspondentie met de Heeren vande Magistract volgens de Kercken Ordre hielden: en zy hebben geoordeelt sulcx ten besten van haer Stadt te sijn, dewelcke meer als eenige Steden (Godt be-tert) al te veel gesmert hadden, d'onlusten door eenige heethoofdige Leeraers gebrouwen en gevoet: sonder daerom die beroepde Leeraers te denigreren als onbequaem, of daerom ondienstigh te sijn in andere gemeenten, daer die Dispuuten, die t' Utrecht in swang gingen niet gefoveert en wierden: so dat zy daer in al mede niet anders en beooghden als de ruste en eenigheyt van haer Stadt. En als men op-rekenen soude het getal van de gheresuseerde Predicanten, soo soudon zy niet boven het getal van negen of tien sijn, van den Iare 1618. afge-reeckent, is dat veel in een Stadt, inde welck, na dat de Professor Voetius daer in is gekomen, de Kercken-raet gedurigh tegen de Regeringh is opgemaakt als die van sijn hant niet wilde vlieden, en waar door sulcke oneenigheden in Kerck en Policie ontstaan sijn, dat Leden van eene Kerck, en Borgers van eene Stadt en Religie, elcander als vyanden aansien en de Regeringe daar door dickmaal een schendighe kreuck gegrepen heeft.

De derde reden die onsen Dominus geeft, waarom de Heeren in der daadt de Kerck vervolghden en de Kerck-lieden hateden, is, dat als ymandt een Re-quest in leverden, daar ingestelt was, dat den Requirant een Lidt-maat vande ware Gereformeerde Kerck was, soo was sulcx aanstoetelijck, en dat moest'er uyt blijven, wilden zy eenig advancement hebben: ick mene niet, of indien Dominus van dat Request en vanden Suppliant naarder mentie maecte, men soude hem daar oock wel op connen antwoorden; want ick wel versekert ben, dat daar soo veel Eerlijcke luyden sitten, die, soo der geen andere redenen waren geweest, de professie van de Religie en Godsaligheyt beter in achtig soude nemen: so dat dit maar een vuyle lasteringe sal sijn, daar op ic, mits onkunde vande historie, niet verder can, noch behoef te antwoorden: gelijk als mede op 't geen hy narreert, dat wanneer een losse vogel met een Kercksman concurreerde in eenige praeten-tien, de laatste altijt moest wijcken en achterstaan; wat belanght dat'er t' sedert den Iare 1649. onder 31. Vroedschappen niet een uyt de Ouderlingen gemaakt is, dat comt daar lichtelijck van daan, Dominus, dat gy die Luyden daar zy 't ooggh op hadden, geen Ouderlingh wilde maken, en oude fatsoenelijcke Borgers, die voor desen met goede lofen en reputatie, inde Kerckenraedt geseten hadden, nu daar buyten hield, om dat zy niet aan de handt wilden gaan, om u in uwe nieuwigheden en driften te stercken, en daarom moest gy een deel vreemde lingen en nauwelijcx by den Borger bekende luyden inhalen, als Westfrisius en sijns gelijk, *advecti Romam quo pruna & coctona vento*, wiens naam ick ge-bruyck om dat hy bekendt is, voor een *Pracipua Synodi columna* en een *Tabita*, en gy weet wel Dominus, dat soo dit de beste was, de slechste niet veel besonders zyn, voorders, koos men tot den Kerckendienst een oudt Borger, die

was ordinaris wel soo hoogh van Iaren, dat zy'er niet veel tegenspreken van te verwachten hadden, ja veeltijts doof waren, en ter nauwer noodt amen conden seggen: ick soude hier wel connen particulariseren; en veel staaltjes van die luyden haar vroomigheyt en onnooselheyt connen voortbrengen, maer oordele het tegen de plicht der liefde te strijden, sijns naastens swackheden buyten hoogh dringende noodt te ontdecken: Maar 't geen besonderlijck aan te merken is, en 't gantsche mysterie ontdeeft, is dat men met opset persoonen tot de Kerckelijcke bedieninge heeft gekoosen, die geen attaches altoos met de Regeringhe hadden, om het Collegie van de Kercken-raadt soo te formeren, dat de Regeeringhe daar in gheen influentie conde hebben: soo dat wie in dat Collegie beroepen wierden, haar alreets verklaart hadden afkeerigh van de Regeringh te sijn: off waren geringe Liederen, of vreemdelingen, die tot de Regeringh niet en conde aspireren; en die daarom haar weynigh aan de Regeringh lieten gelegen zyn: gelijk oock de Regeringh reciproquelijck haar dier luyden weynigh aantrock. Het goet of quaadt Prins quam hier niet te pas, alsoo de Kerck daar ontrent geen valte streck gehouden heeft, gelijk uyt het vervolg blijcken sal. Maar men wilde de Voetiaansche muteynse geest in het Collegie niet hebben; daar van desen Aucteur bereden wort, en neffens hem die alle, die so onbeschamelijck haar de naam van de Kerck geven, met uytstuytingh van soo veel Godvruchtige Gereformeerden in de Gemeente alhier: en den Leser oordele of sulc slaggh van lieden bequame Regenten soude geven. Daar zyn evenwel t'zedert den Iare 1649. verscheyde Heeren tot Vroedschappen geelingeert, die Leden vanden Kercken-raadt geweest sijn, als de Heer van Beeck, Wernardt van Velthuysen, Thinthof, Rijnvelt, Nellesteyn, en verscheyde andere in Walsche Gemeente, maar daar machmen niet van reppen: also sy by dese vroomen Patriotten de Monsterringh niet connen passeren: om dit alles nu te verbeteren, ende die geledene schade weder in te halen, so hebben nu onse goede Mannen het gantsche nieuwe getal der genomene Vroedschappen uyt Ouderlingen en Diaconen gesocht, en souden dat (hoor ick) noch wel vermeerdert hebben, maar men wist geen vroomen meer inde Stadt te vinden, *Rari quippe boni*. Maar dese Broeders hebben het qualick voor, want als zy het getal te groot maaken, soo mochten zy'er selfs aff raaken, en dat soude meningh niet zyn, want zy soude gaerne vanden buyt mede delen: maar onsen Dominus geeft reden, waarom men geen Kercksche lieden inde Regeringh genomen heeft, 't is, seydh hy, om dat zy Prins gesint zyn: soo Dominé helpste wat voort, of zy comend'er niet:

Maer ick heb evenwel my wellaaten wijs maaken, dat uwer allen Vader Voetius ten tijde vande Usurpateur Cromwel soo goet Prins niet en was, en dat zyn Soon daerom so wel by hem te Hoof stont: Maer *inserviendum est temporibus* en van Dominus Lodesteyn heb ick oock noyt gehoort, dat hy die twee saacken soo vast aenden ander heght, en dit zyn nochtans uwe voorganghers, daer ghy meest met al u goede Mannen Discipulen van zyt, immers zyn die Kerckse Liederen, en ick soude daer wel meer van connen segghen, maer hier toe sal int volgende noch occasie gegeven worden: Ick sal'er dan maer by doen, dat men wel weet, hoemen in Schotland gereformeert heeft, en dat die Reformatie van daer her-

herwaerts is over gewaeyt, en by gevolg wat goets voor den Staat daer van te verwachten is, en men can niet dencken dat zyn Hoogheyt ofte des selfs Regeeringh hier door ge-eert soude zyn, ende een luyfter crigen, dat Luyden aen wien of de geringheyt van haer gelegentheyt of cleyne bequaemheyt en kennisse, ofte oock wel haer ongeregelt leven (ick spreke van de goede Mannen, de Teyckenaers) niet toelact met opgeheven hoofde te gaen, slechts onder pretext van goet Prins te zyn, alles sullen mogen seggen, doen en hoopen, 't geen alleenlijck in een Anarchie, en onder een verwarden hoop, die sonder Regeering is, gewoon is te geschieden; En hy weet wel, dat gy met u Cabouters van daagh wel Hofanna soudt roepen, en morgen lichtelijck cruyft hem. Dominus seydt oock pag: 6. dat een Cartesiaens Professor twee a drie duysent guldens 's Iaers trock, daer een goet Kercks Professor hem met 800 guldens, en quade betalinge moete lijden: ick meen niet Domine dat daer veel van te seggen valt, de Professor Burman en Graeven, die twee a drie duysent Guldens getrocken hebben, connen het op een ander Accademie oock genieten, welcke eere geen van die Kerckse Professoren gehadt hebben, die haer noemen *Mancipia foliata* dat is gheslagen lijfeygens van dese of geene te zyn, en hebben die Heeren daerom onse Accademie met die by te blijven hooghlijck vereert en veel luyfter toegebracht; En om dat nabuerige Accademien en Schoolen haer daer voor kenden, soo hebben zyse met soo avantageuse Conditien versocht, de welke selfs te boven gaen, die geen daer van zy hier gaudeeren, soo dat wy hooge Obligatie aen haer hebben: Hadde die Kerckse 800 Guldens Professor, zyn waar oock op soo hoogen prijs connen brengen, soo hadde hy daer voor, niet behoeven te blijven, en wy hebben hem noch duer genoeg, hy sal ons oock wel by blijven, want hy can uyt den Talmuth niet raken. En het blijkt dat buyten reden geseyt wort, dat geschiet te zyn, om dat het Cartesiaense Professoren waren: om dat anderen die met meender recht daer voor condon gaen, niet veel meer Tractements getrocken hebben, als die goede Kerckse Professor, die pas zyn Hebreus A. B. C. verstaet. De Professor Mansfelt heeft noyt meer als 800 guldens gehadt, ende Professor de Bruyn, die soo lange Jaren Professor is geweest, heeft het ten laetsten maertot 1000 guldens cunnen brengen Ons heugt ook noch wel, hoe wy aen die Hebreuschen Rabbi gecomen zyn, en door wiens consten hy inde Accademie getrocken is en zyn Tractement so hoogh gebrocht heeft: en als de Professoor Voetius niet gehenghen wilde dat hy mede Collegien inde Philosophie soude houden, om dat sulcx aen zyn Soon (Godt hebr de Ziel) schadelijck was, soo had Dominus Voetius haest met hem uyt.

Ten vierden seydt Dominus, waren zy haeters vande Kerck, om dat zy Dominus vande Velde en Teelingh met Crijgsmacht en met onkosten van 80000 Guldens hebben uytgeset: Wat de redenen belanght, die de Regeeringhe daer toe gemoveert hebben, can men sien inde praefatie, van 't Reglement by haer Ed: Mo: over de Predicanten gemaakt, ter occasie van dat licentius Prediken, welck Reglement Dominus daerom Pag: 8. sonder de praefatie citeert, daer ick meene dat alle bescheydene en vrede lievende Christenen stoffe genoch in sullen vinden om dit haer Achtb. bedrijf te justificeren, waerom ick dit dan hier passere, rakende 80000 Gulden, is niet als een notoire leugen en lastering sonder bewijs,

wat de Attestatie vande Kercken-raad belanght, dewelcke aen dese mannen gegeven is, die valt van selfs om verre door 't allegeren der Redenen van haer Ed: Mo: en is het niet als al te veel bekend dat sulcx by de Kercken-raad maer een *Casus pro amico* is, die men lichaelijck conde becoomen, als men maer qualijck vande Regeeringh wilde spreecken en de huyck vande kerck omhingh, schoon men anders niet geen meer deughden versien was als een Padde niet veeren: En men soude daer van verscheyde staeltjes connen geven, maer men oordeelt het selve voor als noch niet dienstigh.

Als men dese Kerckelijckelijcke Cabale maer een goede dienst doet in haer kuyperijen, soo cammen haest een Kerckelijcke Attestatie becoomen, al was men selfs voor den Rechter van valsheyt en ontrouw overtuuyght: En den Leser oordeele hoe een gheruste Regeeringh met de maximes van sulcke lieden can bestaen. De Provinciale Regeeringh beschuldicht de uyt ghesette Predicanten van verscheyde excessen in haer Predicatie ghepleegt, en die in Capite van het Reglement verhaelt staen, en die alle Politike moeten Oordeelen onlijdelijck in een welgestelde regeeringh. De Predicanten daer en tegen seggen dat zy wel gedaen hebben, en prijsen het werck: was het dispuyt over een point van Religie soo soude het wat schijn hebben, maer nu en raect het niet als de zeden der Borgheren, waer van immers de Magistraat het oordeel competeert: ick beken dat ik my ontfetten moet als ick' er aengedenk, dat by na gehele Kerckelijcke Vergaderingen haer so connen laten intimideren, soo dat Dominus de saak van die twee Leeraers niet can goet maaken met d' Attestatie vande Kercken-raad: Ende dat al het gene hy by brengt, om te bewijfen, dat de Regenten syn vyanden en vervolgers geweest vande Kerck, maer vuyle uytbrakingen zyn, 't welck (dat ten hooghsten te beclaghen is) aen veele van die ghepretendeerde Kerck-lieden so eygen is, dat het by na als een criterium van haer is, daer nochtans, *totius iniustitiae nulla Capitalio est, quam corum, qui cum maxime fallunt, id tamen agunt, ut viri boni esse videantur*, maer mijns oordeels heeftmen reden om andere ghedachten vande Regeeringh te hebben, dewijle het getal der Predicanten sedert den Jare 1649. merkelijck is vermeerdert, soo dat geen Stad in Holland na proportie der Ledematé so wel voorstien is. De Tractementé der Predicanten zyn noch voor weynigh Jaren met 200 Guldens jaerlijcx verhooght, ten platten Landen noch eenige Kercken geopent, als aende Bilt, de Maern, de Blouw-Capel, de Vuers, Drieberghen, Zuylen, &c. en isser alleen inden Jaeren 1663. en 1664. by de Stad gedraagen aen oncosten over 't beroep van Predicanten gevallen van by de viif duysent Guldens en een half, en dus heeft de Regeeringh alsints ghetoon Voedster-heeren van Gods kerckte zyn, en daerom is te presumereen dat zy 't soo seer niet tegen de Kerck hebben, als wel tegen den ontijdigen drift en quade Officien van sommige heet-hoofdige Leeraers, die meer haer eyghen selven dan Gode prediken.

Dominus treedt dan pag: 8. van de Kerck tot d' Accademie over: daer van seyt hy, singhende al zyn ouden deun, de vroome Professoren wierden gehaert, en niet als door dwangh gheavanceert: D. Voetius wiert in negentien Jaeren maer eens Rector Magnificus, doch Buummannus wiert het selve tweemaal in ses Jaeren, en altijd Assessor: Eene vuyligheyt moet ick by dese occasie ont-

dec-

decken, dewelcke desen Dominns seer gemeen is: dat is, dat hy menichmael van saacken spreekt, of zy onlangs gebeurt waeren, daerse veeltijds al geschiet zyn, eer dat die Heeren, dewelcke hem wat te seer int licht staen, tot de Regeringh geroepen zyn, om haer door dat middel voor soo veel in zyn boose macht is, te meer te denigreren: ja dat noch meer zyn vilainen aert ontdeekt, is, dat hy onder de gebreecken, dewelcke inde Regeering geweest zyn, soodanighe optelt, daer verre van, dat zy de oorfaack daer van souden zyn, deselve door haer ontdeekt en verbeterd zyn, als int vervolgh noch blijcken sal. 't Gene hy hier van Domino Voetio seyt, dat dien Heer in 19 Jaren geen Rector Magnificus geweest is, staen wy toe, maer sulcx is niet geschiet in de laetste 19 Jaeren, want hy int Jaer 1660 en 1671 Rector gheweest is, maer tusschen de Jaeren 1641. en den jare 1660, soo dat, indien hem ongelijk gheschiet was, sulcx de Heer Baumannus niet can geimputeert worden, daer het den Autheur schijnt op geladen te hebben, om dat hy cort daer aen, of immiddelick van hem spreeft, want die hem doen, vermits zyn afwesen, de wint niet heeft connen onderscheppen, men kan'er oock die Heeren niet over beschuldigen, daert den Autheur op heeft, want vele daer van doen noch inde Regeeringhe niet geweest zyn, en die'er al geweest zyn, hebben aldoen noch weynigh crediets gehad, soo dat dit maer een arglistighe manier van handelen is, dewelcke den inborst van Dominus te kennen geeft: maer om te toonen dat de Professor Voetius hem over die negentien Jaeren niet te beclagen heeft, soo sal ick aenwijzen eenige besondere beneficien, sijne familie immiddels toegebracht, sijn oudtste Soon Paulus Voet is inden Jaere 1641 noch Ionck zynde, begunsticht met een Extraordinaris Professor ampt inde Philosophie, en is daer op inde Jaere 1644 gemaect Ordinarius Philosophiae Professor, dese is oock geweest in den Jare 1652 Rector Accademiae: En al eermen in den Jare 1654 het conde inde Vroedschap doorhaelen om den Heer Alting tot Professor Juris alhier te beroepen, soo forceerde men genoeghaem die Heeren, dewelcke dat goede werck ten dienste van de Accademie poufseerden, om Paulo Voetio toe te staen, ende te geven de macht ende het recht om Collegien in die faculteyt te moghen houden, dat een van de redenen is geweest, waerom dien Heer het beroep heeft ge-excuseert: en wiert op die selven tijdt 1654 om Domino Voetio en sijne Vrienden doch volcomen Satisfactie te geven, boven het voorverhaelde faveur, Daniel Voet, die noch snotterigh was en een Jongen die syn neus noch op de mouw veechde, oock Philosophie Professor gecre-eert, in die tijdt daer soo weynigh noodigh zynde, dat men niet wist wat deel vande Philosophie men hem soude toevoegen, en als men daer over zyn Broeder Panlus aansprak, en wilde induceren, dat hy in faveur van zyn Broeder van't een of het ander deel wilde af-staan, soo antwoorden hy: *Fratrum quaeque gratia rara est*, al inden selve Jare 1654. wiert Paulus Voet op't weygheren van de Heer Alting noch Juris Professor: en eynselijck inden Jare 1656 is Daniel gemaect Professor Ordinarius, hieruyt oordeele den Leser, wat ongelijk Domino Voetio doenmaels geschiet is, en of onsen Antheur wel reeden heeft daar over de Heeren vande Stadt soo haetelijck af te schilderen: Moet ooc niet verswegē worden, dat het frequent confereren van het Rectoraatschap op een ende selve persoon, inde Academie van Utrecht niet, niet ongewoon

was, alsoo het selve al met raadt en goet vinden van D. Voetio gepractiseert was ontrent de Professor Schotanus. Maer hy gaet voorder, seggende, Nethenus een vroom en Godtsaligh Professor meenighmael Ouderlinck geweest zynde, wiert Anno 1662. met een kleyne overstemminge afgeset, omdat hy teghen de Canoniken geschreven hadde; 't Was te wenschen dat de vroomigheyt onsen Domino soo wel aen't herte lach, alse hem op de tong leyt: want hy weet wel, dat het schrijven teghen de Canoniken geen groote reden geweest is van't deportement, immers behoorde hy het wel te weten, maer het was het injurieren, ende lasteringen, daer dat Boeck vol van was, en besonderlijck de vilainyen uyt gebraect tegen de Reghenten. En het was te wenschen, dat sulcke exempelen wat meer gestatueert waeren: men soude dan de perffe en winckels der Boeckdruckers met soo veel lasterschriften niet opgevult sien, en soudende vyanden van onse Kercken daer geen registers uyt konnen trecken hebben tot groote blame van onse Religie, en ergernisse van veele eenvoudige Christenen, soo dat hy geen reden, om daer over te klaghen, heeft, ten ware om dat de anderen niet medegegeeffelt en zyn. En dat D. Nethenus die disgratie is overkomen, heeft hy D. Voetio en zyne vrienden te wijten, die den onnosfelen knecht af rieden de Regeering wat in't gevley te komen: en daer mede was hy al zyn noodt te bovengeweest: En wat komt het hier te pas, te seggen, dat D. Nethenus oock meermaels Ouderling is geweest, niet anders of die ordre altijd vry was van ongeregelde, jae ondeugende lieden: en of de schijn-heylichgheit dickmaal niet wist in te dringhen tot in het Heylighdom: Of kuyperije of yver voor d' een of d' ander party sichte verklaren, menigmael niet soo een deet voor goet houden, die noyt in zyn leven eenige Christelijcke deugden heeft getoont. En doet het Ouderlingschap yemandt voor een beproeft Christen gaen: Waerom dan andere Ouderlingen, die van haer cabale niet en zyn, soo uytgemaect. 't Gene wijders van Buurman geseyt wort, daer op is boven geantwoort.

Maer hier van scheydende, soo vraeght de Zeeuvv: Hoe hebben de Politicken haer ghedragen ontrent Zyn Hoogheydt de Prince van Oranje? Daer op antvvoort onsen Dominus, die hebben se geacht als haren voet-vviss, vvant zy sey den datse selfs Souverainen vvaren. Hier meent hy stoffe gevonden te hebben, omse louter te schrobben: genomen het vvas soo, daer mocht d' een of d' ander een onvoorlichtigh vvoort gesproken hebben, dat ick echter niet en vvete, moeten dat de andere misgelden: ick hebbe seer goede kennisse dat'er onder die Heeren, die onsen sijnen Man, met zyn goede Patriotten gaerne buyten boort sagen, luyden zyn, die noyt als seer avantageus van Zyn Hoogheydt, en des selfs goede qualiteyten gesproocken en altijd constant gesustineert hebben, dat, ten vvare men Zyn Hoogheydt tot Capiteyn Generaal van 't Leger der Geünieerde Provintien maecte, men noyt ietvvess goets vande Militie te vervvachten hadde, ja dat selfs dien tijdt scheen voor handen te zyn, datmen vvvel soude moeten resolveren om aan zyn persoon selfs eenighe macht inde Policie te defereren, 't zy dan onder vvat Titel sulcx oock mochte vvesen, alsoo zy bespeurden, dat de
tijdt

tijdt, die ghebreken inde Politiecke collegien hadden doen inkruypen, die niet als met meerder en hoger, macht en door nieuwe wetten, en redressen wegh te nemen waren: en het was nu tijdt geweest om daer van te beginnen. Maer dese Teyckenaers verstaen daer van soo veel als het Kalf van de Hoogh-mis. Soo dat ingesien de onbequaemheyt, geringe gelegentheyten van eenige van dese Teyckenaers, en de begeerlickheyt en staet-sucht van haer allen, men van haer niet te verwachten heeft als een grooter verval in de Regeering, en onder schijn van goet Kercks en goet Prins te zyn, haer quade passien een goede slaghe te voegen, soo dat hy qualijck en t'onrecht alle de Heeren met een sop overgiet. Van dit generaal, komt t hy van eenige particuliere personen te spreken: en vraecht (om te bewijfen met een exempel, dat, die de Prins eenighsints prees, inhabel was om oyt inde Regeeringe te komen) wat hadde Hendrick Quint gedaen, welckers voor-Oonders langen tijdt inde Regeeringe hadden geseten, &c. Maer men soude met meer redenen mogen vragen, waerom hem inde Regeering genomen? Een driftigh mensch, die door zyn impetueusheydt, en onbedwinghelicke herts-tochten sich soo kan laten vervoeren, dat hy hooren, noch sien, noch verstaan tot zyn wil heeft, en derhalven onbequaem om te regeeren, ten sy men hem voor een stevigen bock, of dwarfdrijver in een overledens plaets wilde ghebruycken: ick meen oock dat de goede *Borgemeesters* hem daar wel voor kennen. Dat zyn Vader inde Regeering is geweest, is waer, van sijn Groot-vader is my oock bekend, maar die qualiteydt is in veele gheschickte Borghers, die hebben moeten buyten staen, tot dat tijdt en ghelegentheyten rijp was, om gevordert te worden, soo dat Hendrick Quint niet te klagen heeft. Behalven dat de vader van Quint niet veel verdiensten op de Stadt en heeft, hy was een man van seer goeden inborst, maer dat was het al: *Vixit dum vixit bene*: en liet het met Stadts Regeering gaen, soo het Godt en t'lotgeliefde. En als de gevoeghlickheyt al vereyschte, datmen de dienste, en qualiteyt van de vader in de kinderen erkende, waerom dan de Secretaris Quint, niet voor de Laken-cooper ghestelt, een persoon van kennisse en ervarentheyt, en van een seer geschickten wandel, en die mischick onder honderden een is, die de character van sijn, en Kercks-man, waar door eenighe Ghereformeerden alhier vand' andere onderscheyden worden, wel beantwoort: En ick weet dat vele Regenten haer gedachten wel op hem hebben laten gaen, maer men was beducht hoe de Broeder te stillen soude zyn, die hem licht aen de Secretaris soude vergrepen hebben, en men hadt groote reden om te twijffelen, of de Secretaris om de gemelte reede t wel soude aenghenomen hebben. En indien de Laken-cooper nu verby ghegaan wort, soo raackt hy seeckerlijck in een huysje: maer daar sijnder veel ledigh, en sal daar wel plaats vinden sonder anderen te verstoffen. Dit zyn strepen in het Laken die een yeder weet en siet; Maar buytendese, soudemen wel andere konnen toonen, die wy uyt Christelicke chariteyt sullen verswijgen, ten sy de noot ons verder dringe, en die vrese ick, dat door zyn eyge onvoorsichtigheyt alreets te veel over de tonge loopen.

Wy komen nu tot t geen geseyt wordt van twee personen, van de wel-

ke d'eene verachtelijck van zijn Hoogheyd soude gesproocken hebben, en de ander geweygert een glas op zyn gesondheyd te drincken. Den Aucteur geeft voor, dat den Doctor Velthuysen, op een maaltijt die zyn Broeder de Wijncooper Velthuysen tot een bienvenu gaf, als hy Sergeant geworden was, soude gheseyd hebben: Zyn Hoogheydt niet meer als eenen af-ghesleten besem te achten. En dat een seker Officier 't selvé met Ede soude willen bevestigen. Maar eerstelijck, waarom doet den Aucteur by andere omstandigheden van dese Historie, oock niet daar by den omstandigheyd van den tijdt: ghelijck hy doet by de tweede en volghende historie, daar nochtans den Aucteur den tijdt wel wiste, en door vele wegen geweten can worden, maar dit schaamde hy sich: en hier in sietmen weer een staaltje van de vroomigheyd van dese Kercklieden. dese maaltijt is geschiet in het jaar 1650. en het is diep in de drie en twintigh jaren, dat dese historie soude voorgevallen sijn, wat dient en past dat op desen tijt: en wat apparentie van op dien tijt iets sulcx te connen seggen, of dencken van sijn Hoogheyd? ja misschien of 'er aldoen een Hoogheyd in de wereltd is geweest. En als de saeck waer was, 't welck niet en is, wat toont dat anders als een exempel van eene ongehoorde wraackgierigheyd. Waarom dit soo langh verzwegen, sonder door taal of teycken aan den Doctor Velthuysen, of aan de zijnen, daar van te seggen (want zy verclaren haar noit sulcx ter ooren gecomen te sijn) waarom afgewacht de doodt van by na alle de gasten? want welcker getuygenisse men sich hadt kunnen dienen? Nu komt het quansuys op het geloof van een aan. Maar om de bijl aan de wortel te setten, den Doctor Velthuysen is bereyt met Ede te verklaren, dat hy de minste geheugenisse niet en heeft van oit sulcx of diergelijcke, waar mede den Aucteur hem beschuldicht, geseyd of gedacht te hebben. Ick en ken den Officier, noch oock den Aucteur van het boeckje sekerlick niet, veel minder weet men of den Aucteur, met wil en kennis van den Officier, dit verhaal doet. En het is besonderlijck om dese reden, waar om men sich, noch op geen personen wil extenderen: Wanneer den Aucteur of Officier ons sulden bekent sijn, dan sal men sien van wat waerde en gewichte dese lieden zyn. 'T geen tot noch toe geseyd is, tot wederlegginge van den laster tegen den Doctor Velthuysen uyt gebrackt, houdt dat geseyd voor de saeck van de Heer Mansvelt,

Ick kome nu tot het geen voorgevallen is, in het jaar van 1667. rakende de Mortificatie van het Stadthouderschap, en hier door meent men eenige leden van de Regering wonderlijck in den haet en in het ongelijck te kunnen stellen; en anderen, die quansuys het selve, onder de selve forme niet en hebben gesecondeert, boven haar confraters te extolleren: het is de pijnke weert, datmen dese saeck eens wel ontlede. Het is dan wel aan te merken, dat het mortificeren van het Stadthouderschap van de Provintie van Utrecht niet en is geschiedt, als na d' acte van Harmonie, waar in zyn Hoogheyd soo verre contentement genomen heeft, dat met zyn goed vinden, eenige Heeren voor de interest van zyn Hoogheyd genegen, haar hebben laten employeren in een besendinge om de Provintie van Vriesslandt, en van Stadt en Lande, daar toe mede te induceren; en bestondt het Artikel

van Harmonie daar in, dat, eenaan te stellen tot Kapiteyn Generaal geen Stadhouder van eenige Provincie soude mogen sijn of namaals worden, &c. Oock hadden de Staten van Hollandt, al voor af het Stadthouderschap gemortificeert, en het Eeuwigh Edict gearresteert: en was dan alsoo als buyten hoop gestelt, dat zyn Hoogheydt tot het Stadthouderschap van Hollandt soude konnen geraken: en stondt daarom niet te dencken, dat het oyt het Interest van zyn Hoogheydt konde worden, het Stadthouderschap van de Provincie van Utrecht aan te nemen, en sich alsoo t'samen te frustreren van het Kapiteynschap Generaal, daar van hem de A&te van Harmonie buyten sloot, soo haest zyn Hoogheydt het Stadthouderschap van eenige Provincie bekleden: en soo oordeelt men het beter te sijn, datter geen Stadhouder van de Provincie van Utrecht was; noch ooyt een ghemmaect konde worden: en het is alsoo zyn Hoogheydt Interest geworden, dat het selve wierde gemortificeert: als het sekertste middel sijnde om te beletten, dat een ander het niet soude bekomen off bekleden? Want niet soo seer en prejudicieert aan de authorityt en respect van een Kapiteyn Generaal, en oock niet soo seer vermindert off beschaduwet des selfs aensien, en glorie, als den Stadhouder van de Provincie; alsoo die het Commando over de Provinciale Militie, en de dispositie over de charges competeert; en daer door aen een Kapiteyn Generael in rangh en crediet seer nadert; gelijk men gesien heeft, en een yder kennelick is, in 't gene voorgevallen is, in 't Regart van de Heere Stadhouder van Vrieslandt, en Stadt en Omlanden. En als den Staadt in den jare 1585. genootfaeect was aen de Koningin van Engelandt toe te staen het Kapiteynschap Generael voor den Grave van Lycester, heeft Hollandt goet gevonden, om des selfs macht te breydelen, Prins Maurits Stadhouder te maken: 't welck den Grave van Lycester daerna gewaer wordende, seer euvel op nam: Klagende, dat hem daer deur sijn gesach en Authorityt was benomen: waer door oock deselve in sijn bekende desseyne is belet geworden.

Hier komt by, dat het Stadt-houder ampt ghemortificeert sijnde, zyn Hoogheydt noch onder een ander Titel en charaeter inde Provincie van Utrecht, het hoogste aensien en authorityt konde bekomen.

Laet ons nu eens toonen en examineren, 'tgeen inden jare 1651. by de Vroedschap, en de twe voorstemmende Leden is gedaen, en gearresteert. Ick sal dan de Resolutien hier infereren.

Extract uyt de Resolutien vande Vroedschap.

Donderdaghs den 22. May 1651.

IS naer onderlinge communicatie, ende rijpe deliberatie met eenparighe stemmen verstaen, dat het stellen van Borghemeesters, Raden inde Vroedschap, ende Schepenen deser Stadt is, nu ende *ten eenwigen dage* sal verblijven by de Vroedschap alleen, vast stellende by desen, voor een on-

verbreckelike Resolutie ende eeuwigher VVet, dat men 't selve recht nimmermeer in 't geheel of eenigen deele, in welcker voegen, ofte op wat manier sulcx oock soude mogen wesen, aen iemand anders sal mogen toestaen, ende is dese resolutie na iteratiye Lecture alsulcx by resumptie gearresteert.

's Vrydaghs den 23 May.

Is voorts eenpariglijk goet ghevonden, den Eedt by een gekoren Raedt inde Vroedschap daer mede te amplieren ende te formeren, &c.

[Saterdaghs den 24 Mey.

Is voorts verstaen, dat de samentlicke Heeren vande Vroetschap, als nu sullen doen den Eedt van Raedt inde Vroedschap, gisteren ghearresteert, &c.

Sondaghs den 25 May.

Hier na hebben de gesamentlicke Heeren vande Vroedschap, behalven Bommel ende Jor. Dirck Ruysch &c. solemnelijk gedaen den Eedt van Raedt inde Vroedschap, hier boven by de Notule vanden 23 May gearresteert.

Anno 1652. Hebben de Heeren van de twee voorstemmende Leden haer ghenegen getoont, om Zyn Hoocheydt den Prince van Orangie tot het Capiteyn Generaelschap, &c. (ende niet tot het Stadt-houderschap) te designeren.

Anno 1658. Hebben de Staten gesamentlick, onder haer, by Tourbeurte verdeylt het vergeven van alle Ampten, waer van te vooren de Stadt-houder inder tijdt, gehadt hadde d'absolutie dispositie, of d' Electieuyt meerder getal (*& quod Notandum*) expresselick geresolveert, dat het Stadt-houderschap vande Leenen, ende het Houtfester-ampt beyde *en chef* soude worden geconfereert, daer de selve tot die tijdt toe maer waren genoemt gheweest Luytenant Stadt-houder van de Leenen, en Luytenant Houtfester, alsoo de charges en chef waren een ghedeelte van het Stadt-houderschap van de Provintie:

De name der Regenten dewelcke in die tijdt de Vroedschap formeerden, en noch in leven zyn, zyn dese: Jacob Splinter, Gysbert vander Hoolck, Henrick van Wijckerstoot, Mr. Dirck de Leeuw, Gerrit vanden Helm, Doft. Cornelis

Cornelis Booth, Mr. Johan Nellesteyn, Henrick van Merckerck.

Het is waer dat door dese Resolutien, wel niet met formele woorden het Stadhouderschap wort gemortificeert; maer in effect wierde alles l'gemortificeert, wat eenige luyfter en autoriteyt aen het Stadhouderschap gaf, en daer en bleef niet van over, als een geraempt. Ende die Resolutien in haer vigeur blijvende, so konde zyn Hoogheydt onder geen bedenckelijke Titel, schoon hem het Stadhouderschap mochte geconfereert worden, weder bekomen de weerdigheydt, daer van men den Stadhouder in den jare 1651, ontfet had door de gemelte Resolutien. Oock verstonden meest alle de Heeren, die inden jare 1651, de boven verhaelde Resolutien hadden helpen nemen, en die in den jare 1667. haer niet en konde conformeren met de pluraliteyt van stemmen, dat den eed die zy algereets in conformite vande Resolutie van den jare 1651, gedaen hadden, inder daadt behelste, 't geen men in den jare 1667. arresteerde: en difficulterden den eedt te doen, onder voorgeven, dat het onnoodigh was, tweemaal op een en de selve saeck een eed te doen. En die, dewelcke in den jare 1651. het concept van die Resolutien op gaven, de saeck dirigeerde, en door haer autoriteyt tot een conclusie brachten, sijn die geenen, de welcke men nu de Kerckelicke noempt, en die van den Aucteur de *goede Burgermeesters* genaempt worden, en welckers handel D. Voetius seer wel geviel, om datse in dese Stadt en Kerck de Voetiaense factie stijven en gongstig sijn. Seer goet koop kan men hier bekomen de naem en reputatie van Kerckelick, vroom, goet, en godsdienstigh te sijn, sonder dat ware deucht, of godvruchtighey yemand ter harten behoeft te gaen: en so kan men oock ter contrarie niet ontgaen, onder haer te dragen de naem van Liberteyn, los en ongebonden, jae Atheist, als men sulcke gefellen, als desen Aucteur en sijns gelijcke, sijn consciencie en plichts halve met wat yver tegen gaet, om de suyperhey der leere, rust der Kercke, het welvaren der Provincie, en de achtbaerhey, en het recht der Regeringe te willen mainteneren. En dat te remarqueren is, die Heeren de welke in den jare 1667. difficulterden, waren niet te min soo animeus in de saecke selve, dat eenige daer af seyden, dat zy wel licht die genen souden sijn, die als het op 't maecken van een Stadhouder aenkomen sou, het met meerder vigeur souden tegen gaen als d' anderen, de welke tot 't doen van den eedt bereyt waren; so dat zy, ten aensien van de saecke in een en het selve sentiment waren; maer oordeelden desen nader eedt onnoodigh, en der halven na lichtveerdighey te smaecken.

Pag. 11. Al eer hy van 't eeuwigh Edict kan scheyden, soo moet hy Doctor Velthuysen en sijn Broeder noch een steeck geven, en seyde, datmen den eersten, voor datmen het eeuwigh Edict besweeren soude, inde Vroedschap moeste helpen, en dat konde niet geschieden, of men moeste eerst een finantie Kamer oprechten, en daer maeckte men de Broeder Secretaris op een tractement van 3000. guld. jaerlicks, behalven de emolumenten; en nae ick dese sijne man door-gronde, soo geloof ick dat hem niet meer verveelt, als dat hy dese en andere eerlijcke luyden, die hem inde weegh sijn, met d' een of d' ander schijn geen vuylighey kan aenvrijven, en hy soude wel wenschen, dat eerlijcke luyden schelmen mochten sijn, om sijn moed te kunnen

kunnen koelen; wy fallen dan 't gene tot dese materie dient eens kortelijck deduceren.

Het is dan sulcks dat al in den Jare 1651. den 19 Novemb. geresolveert is, dat by voorvallende vacature, in plaetse van een, twee Secretarissen van Staten soude werden aengestelt. Dat den 17 Novemb. 1657. na voorgaende speciale beschrijvinge gearresteert sijn de Instructien voor de drie Ghecommitteerden vande Financie en Reken-camer, en voor de Commis. En is als doen uyt het lidt van de Stadt in de gemelte Reken-camer gecommitteert de Schepen Wernardt van Velthuyfen: genietende de drie Ghecommitteerden uyt de Respective Leden, yder niet meer als 500 Gulden 's Jaers. Den 16 December 1663. is nae voorgaende speciale beschrijvinge een nader instructie gearresteert, op 't hooren en sluyten der Reekeninghen, ende yder der drie Heeren uyt de Respective Leden toegestaen 1000 Gulden: boven haer presentien en leg-gelt; die wel waer genomen zynde ontrent 500 in t Jaer voor yeder monteerde; welcke presentien, alleen een Heer uyt de Heeren Gedeputeerden comparerende, mede was treckende. Dat inghewolge van de voorschreven resolutie van den 19 Novemb. 1651. (de Commis Haesten in den Jaere 1667 overleden sijnde) nae voorgaende poincten van beschrijvinge, goetgevonden is, dat twee Secretarissen van Staten soude werden aenghestelt, van eene rang en van ghelijcke tractement: en is alsoen den 4 Septemb. 1667. by provisie aengestelt tot Secretaris vande Finantie de Schepen Wernardt van Velthuyfen, op een Tractement van 2000 Gulden boven de leges van Wijn, Legh en Flambeau-geldt, bedragende 218 Gulden; en het vergelijken der Reekeninge, 't welck weer aen anderen voor 't selve vergelijken moest werden uytgekeert, sonder eenigh meerder profijt: Ende is vorder geresolveert, dat naer het overlijden van de Secretaris Hilten, die nu tot hoogen ouderdom was ghekomen, een tweede Secretaris van Staten soude worden aengestelt: Het is noch veel Heeren seer wel bekend, hoe difficielijcken de Secretaris Velthuyfen te disponeren is gheweest, om het selve Secretaris-ampt aen te nemen, en dat het niet en is gheschiet als nae veele instantien, ja obtestatien by Leden van de Regeeringe gedaen: want zynde Weduwenaar, sonder kinderen, en konnende eerlick door 't zyne bestaen; en nu al lang de eer gehadt hebbende van een Lidt van de Vroedschap te zyn, soo en was in het aen-nemen van die Chargie voor hem geen voordeel. De Secretaris Hilten overleden zynde, so is in het lest van Decemb. 1670. noch een Secretaris van Staten gekosen, met een Tractement van 3000 guld: mits daer boven (direct tegen het seggen van onsen Aucteur) geen emolumenten genietende; maer dat die in een Busse soude gestoocken worden, om daer uit te vinden de Tractementen van de twee Secretarissen, als die soo verre reycken konde: 't welck men te verwachten hadde, soo de quade tijden niet en waren opgekomen, en haer Ed: Mog: die door eyghe ordre en reglementen niet en hadde besnoeyt: alsoo het Secretaris-ampt van Staten by een persoon bedient zynde, Jaerlicx over de 7000 Guldens hadt gerendeert. De Doctor Velthuyfen en is oock in zyn Broeders plaetse niet

niet gefuccedeert. Uyt dit verhael, 't weleke de Leden van de Reges-
ringh bekennt is, blijkt, met wat loffigheydt en onwaerheyt den Aucteur
van dit Boeckje dese gantsche Historie verhaelt heeft.

Na dat hy van 't op-rechten der Finanti-Camer gesproken heeft, seydt
hy: De Heeren hebben wel gefinanciert, allegerende daer toe het exem-
pel van seecker Secretaris, die een considerable somme op valsche Actes van
verseheyde Comptoiren ghelicht hadde; schijnende daer door de Finanti-
kamer op zyn best genomen verdacht te maecken, van omtrent dat werck
negligent gheweest te zyn, daer indien, hy eenighe kennisse van d' affaires
vande Provintie hadde, wel behoorde te weten, dat sulcx al voor 't op-
rechten van die Camer was gheschiet, en dat d' ontdeckinge van die Falli-
teyten, een van de goede vruchten van die selve Camer geweest is; waer uyt
dan de onwetentheyt, of veel eer quaedaerdicheydt van desen Schrijvet
blijckt. 't Geen onsen Dominus voorder seydt, dat, wanneer iemant Ontfan-
ger wiert, soo een voor al zyn leven rijk genoegh was, en dat, wanneer
men hondert duyfent Guldens negotieren soude, daer vast vijftigh a seftigh
ten Comptoire quamen, is soo breed niet, en hy moest dat wat nader aenwij-
sen, soo soude men dat beter kunnen beantwoorden: maer dit zyn niet als
Muytmakers praetjens, leugens uyt de locht geraept, en de Regeeringh in
het aensicht gekits: Wat den Staet van Asch van Wijck belanght, sulcx is al
voor 't oprechten vande Finantie-kamer geschiet, en soo daer noch wat van
te halen was, moest men Aelbert van Benthem daer over aen spreken, die
in dat troebel water, volgens veeler opinie al wel ghevist heeft, en zyn alle
die ghebreesken al voor 't oprechten der Financi-kamer voor gheval-
len, en meest al door de selve Camer gheredresseert. Maer de Zeeuw
heeft oock wat hooren luyden, en weet mee vande Stadts-kelder te spreken,
men moet daer louter met de glafen ghekloncken hebben, datmen het in
Zeelandt heeft kunnen hooren, en sulcx komt haer daer vreemt voor,
want men daer seer sober valt. Dominus onderricht hem dan verder, leyt
hem den text, uyt en bevestichtse met exempelen, toonende alsoo dat hy een
goet Methodist is, verhaelende daer toe het exempel van Gualterus Nelle-
iteyn, op wiens Bienvenu na sijn rapport verteert waren, drie hondert en in
de seventigh Gulden, in den tijdt van drie weecken, daer onder gereckent
de Maeltijdt, die men gewoon was te doen, ten tijde als 'ereen nieuw Heer
verkooren wiert, boven dewelcke lichtelijck geen vijf-en-twintigh Guld:
in die tijdt aen onkosten ghemaect zyn. Dit is bescheydene Leser al
het quaet dat hy daer van weet, en vertrouwe ick dit de hooghste somme te
zyn die eenigh Heer betaelt heeft: waerom de Vroedschap oock siende,
dat de kosten van die Maeltijden dagelicx hooger klommen, de selve afge-
schafft heeft, een resolutie nemende, dat een yeder die in 't toekomende tot
een mede-Lidt van 't selve Collegie mocht ge-eligeert worden, als mede tot
eenige andere Ampten geavanceert, een tantum verobligeert souden zyn
te geven, om daer voor 't Stadts Magazijn met Wapenen te voor sien, als
oock al gepractiseert is: Dit heeft Dominus na zyn ghewoone trouwe en
liefde vergeten hier by te voegen, want na zyn Kercklicke maximes moet-
men

men het goede vergeeten en quade onderhouden: Het can oock inden beginne met een goet insicht zyn geschiet: toelatende dat den nieuw gekosen Heer een Collation van clayne costen gaf, om groote Maeltijden die men t' Huys anders gewoon was te doen, te comen af zyn, 't is oock seecker sulcken grooten saack niet om daar so hart over te roepen, en daar een geheel Collegie over te schrobben, hoewel ick van gevoelen ben dat het beter is gelaten, maer zy hebben het in alle gevalle uyt haar eygen Beurs gedaan. Ick houde het voor een goet teycken dat desen lasteraar niet anders weet te seggen. Als men'er op toe leyde om qualick te spreken, wat soudemen niet connen verhalen wat al is geschiet in huysen van die, dewelcke onder de eerste Teyckenaars staan: wat Brasseryen daar wel zyn gepleeght, en die den Hospes niet ontsagh op 's Lants costen te stellen. Eer Dominus scheiden can, moet hy noch een gallichje overgeven, en antwoort op de vraag van zyn goede Vrient, of de Regenten haar oock niet verrijckt hadden met de Geestelicke goederen? Jae veelsints seyt hy, want de Regeerders vande Stadt hadden hier toeren van vijf Capittelen, en die gebruyckten zy tot haer eygen profijt: Een en de selve geest en candeur, die Dominus over al getoont heeft, kijckt hier weder uyt: want gelooft niet, dat hy sulcken vreemdeling in Jerusaleem is, of hy heeft wel verstaen, dat, wanner aan een Heer vande Vroedschap een Prove comt te vervallen, hy een gereguleerde somme ten behoeve van den Arme moet uytreycken, na proportie vande waardye der vervalene Prove, want die van't eene Capittel waardigher zyn als van het andere, welcke sommien soo considerabel zyn, dat'er dickwils veele geen lust in hebben, en heeftmen met de Penningen daar van gecomen, de Arme-camers niet weynigh verlicht ende gesubsidieert, maar ick denck, dat dit een scrupel in syn gemoet soude wesen, indien hy dit, om dat het de Magistraat mee gaat, soude verhalen. Het is evenwel bedenckelick, waarom het dese Lieden dus op de Heeren vande Stadts Regeering geladen hebben, daar nochtans de twee andere Leden mede in diè ghepretexeerde beschuldighen geimpliceert sijn. Is het niet, om dat dese gesellen niet minder beongen als reformatie en redres in de Regeeringh, maar dat haar eenigh wit is mede aan het Roer te raken, en vande Regeeringh te profiteren. Zy en zyn van sulck een waarde bloede niet, om plaats inde Ridderfchap te pteenderen; Maar ter contrarie, sommige van haer dienen die slaafs gewijs, sitten voor haar, en blasen op Een en Canonisy te coopen, is veel haar gelegentheyt niet: En anderen zyn oock wat te teer van Conscientie daer toe: en in andere saacken hebbens die soo ruym als een Monix mouw, gheslagen Hypocriten die de muggen sitten, en heele Camelen doorfswelgen. Het can oock wel zyn, dat zy het daerom wat meer op de Stadts Regeeringh geladen hebben, om datter daer gevonden worden, die met animeusheyte en onversaechteyde hare sytgangen, sonder groen of dor, gunst of ongunst aan te sien, wat ingebonden hebben, en soeken daerom weer occasie, om haar daar van te connen ontslaen, ende sulcke in de plaats te verkrijgen, die sy by de neus leyden connen: Eyn-delijck braackt hy noch een leugen uyt, tegens de Heeren Commandeurs van 't Duytsen-huys, en soude gaerne sien, dat die Goederen nevens alle d' andere Geestelicke Goederen wierden ge-employeert tot onderhoude van Kerck en Academie, 't welck tot verlichtingh vande arme Ghemeente soude connen verstrecken.

strecken. Dese man spreeckt van de Utrechtse saacken als een vreemdelingh die uyt de lucht is comen vallen. Wat raacken de Commandeurs de Provintie van Utrecht, of wat dispositien hebben de Staten oyt over die Goederen ghehad, of onder wat pretext souden zy die tot haer connen trecken. Als men de Goederen der Canonicken aansloeg, men soude gewisselijck daer mede eenighe lasten connen af doen, maer dat soude met soo veel reede gheschieden, als wanneer men de goederen der particulieren Borgers daer toe gebruyckte: en zy besitten die goederen onder al eerlicker Titel, als vele van die Teyckenaars niet en doen: meenen zy dat niemant een wettelijck besitter van zyn goet is, om dat d' een of d' ander dat bedisputeert: Het is controvers of een Predicant wel Tractement voor sijn Dienst behoort te trecken, en daer Capitaeltjes van op leggen, evenwel souden zy niet wel mogen leyden, dat de Regeering of yemant anders daarom actie op haar goet maackten. Immers Dominus en heeft niet veel te clagen, daar wort voor hem noch al redelijck gesorgh; maar dat hem om d' arme Gemeente te doen is. *Nec pueri credunt nisi qui nondum are lavantur.* Ick meene indien men dese Luyden, soo een veer uyt de staart wilde trecken van twintigh duysent Guld: een weynigh min of meer, die zy draghen tot betalinghe der Pensioenen voor de Predicanten, en aan den Armen toereycken, zy souden het geweldigh euvel opnemen; Maar Dominus oordeelt lichtelijck als dat de Heeren, Canoniken in zyn goet sitten, en daarom toont hy zyn vuyle tongh, seggende datse gemaect zyn *ad vram animarum* en niet om Karossen, Knechten en Hoeren daer op te houden, en lekkerlijck daar van te leven: Secker Domine haar Ed; Mo; ofte de Heeren vande Stadt van Utrecht, geven haar gelt oock niet om seditieus en licentieus te prediken, haar te lasteren, en soo liefdelooslijck van Canoniken te sprecken of te schrijven. Na dat ick eenige van die Heeren kenne, soo leven zy sonder opspraak, en passeeren u en uws ghelijck verre in Christelijcke deughden. Het is een gemeene plaegh, dat die geene, die de meeste Goederen hebben, deselve daarom best niet en ghebruycken, en dat bespeurt men inde Predicanten kinderen soo wel als onder anderen: En het en is geen cunst sober en modest te zyn, als men niet en heeft om't ruymmer te nemen, men soude hier noch wel wat anders toe cunnen segghen, maar alsoo het buyten ons oogherck, en den eyfch van dit werck is, op dit gheschil te blijven staan, soo sullen wy ons vernoegen, met den inborst, de Candeur, en waren aart vande gepretendeerde Kerck-luyden vertoont te hebben, die de vroomheyt op de tonge hebben, maar de boosheyt in't herte: Rechte Phariseen, de schoone graf-steden niet onghelijck, die van buyten wel sierlijck, maar van binnen vol stanck en verrotte beenderen zyn, rechte Muymaakers, onrustige geesten, die waar zy eenigh crediet krijghen, alles in Confusie brengen: De verstandighe Leeser oordeele nu, of de Heeren van Regeeringe, geen redenen gehad hebben om sulck een Kerckelijcke Geest tegen te gaan, als hier doorgaus in dit Boeckje uyt kijckt, en men soude oock niet connen aanwijzen, dat de Regeeringe sich oyt ergens langh geschickt heeft, na het humeur en maximes van sulcke Kercklieden. Hier mede meen ick nu beantwoort te hebben, dit leugen en lasterlijck schrift: en hebbe, voor ick begon, en als ick in het antwoorden besigh was, dickwils gedacht of het wel de moeyte weert was, daar teghen een letter op het Papier

567 405

te brengen: en ten ware geweest een passage of twee, die in het Boeckje gevonden worden, men had het onbeantwoort gelaten. Den Leser kan oordeelen, wat redenen dese weynigh Teyckenaers, by nacht en ontijden bedecktelijck samen gerotteert, op dat eerlijcke Borgers daar van geen kennisse mochte krijghen, ghehad hebben, om een Requestaan zyn Excellentie de Graef van Hoorn over te leveren: 't welck zy haar oock soo verre schamen, datmen door geen middel kan come te weten, wat het selve contineert: En het en is niet anders als een rommelfoy van een deel Muytmaeckers, die door de rechte wegh niet wetende te gheraaken op het Kussen en aan Ampten, by tijden van onweer, 't welck zy selve doen ontstaan, soecken te bezeylen 't geen zy bestavent hebben. De rest vande Borgerye verfoeyt het werck, bespot de Teyckenaers; Veele eerlicke wijgeren met deselve ten Avondmael te gaan, als zynde lieden, *die Muysterije in Kerckelijcke en Wereltlijcke Regeringen aanrechten*. Alle de Predicanten een of twee uyt-genomen, die mede hoop hebben, dat de hare niet mis sullen gedeelt worden, en onder de Teyckenaers staan, sprecken het tegen. En evenwel derft dit getal sigh aenmatige de naem vande Borgerye, en roemen van yver voor de Prins en Stads welvaren, en bejagen ondertusschen niet als haar eygen Intres.

PROVERB. 24. vers 21.

Myn Sone, vreesst den Heere, ende den Koningh:
en vermenght u niet met hen, die na veranderinge staen.

